

1886

Budapest, 1885.

ötödik évfolyam 24. szám.

Szombat október 31.

KIADÓHIAATAL:
Budapest, Eszterházy-utca
12. sz.

Ide czimzendők az előfizetési
pénzek, hirdetések és nyilt-
terek.

Megjelen minden pénteken.

Előfizetési díj:

Egész évre... 4 frt — kr.
Fél évre... 2 frt — kr.
Negyedévre... 1 frt — kr.

Egyes számok 10 krért
az elárúsító helyeken
kaphatók.

NÉPJOG

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

SZEEKESZTŐSÉG:

Budapest, Eszterházy-utca
12. sz.

Ide küldendő a lap szellemi
részét illető minden köz-
lemény.

Megjelen minden pénteken.

Előfizetési díj:

Egész évre... 4 frt — kr.
Fél évre... 2 frt — kr.
Negyedévre... 1 frt — kr.

Egyes számok 10 krért
az elárúsító helyeken
kaphatók.

Olvasóinkhoz!

Beállott nagyobb szerkesztői és nyomdai változások folytán a „Népjog” mult heti száma elmaradt. Annak pótlásául a mai kettős számmal lépünk n. é. olvasóink elé ama biztos reményben, hogy az egyszer előfordult zavarért elnézést fognak velünk szemközt gyakorolni, annál is inkább, mert a mai számmal kárpótolva vannak.

Elhatároztuk, hogy jövőre, azaz már a folyó negyeddal kezdve, az előfizetési ár 6 frt helyett **csak 4 frt legyen**, mert sok oldalról megkerestettünk aziránt, hogy lehetőleg szállítsuk alá az előfizetési árt, mert így a „Népjog”-nak szélesebb olvasó kört biztosíthatunk.

Ime erre is vállalkoztunk, ily tetemes áldozatra is tértünk, csak hogy elveink zászlaját jövőre is fennen tarthassuk ellenségeink nem csekély bosszantására.

Nekünk csak az a kérésünk van lapunk eddigi barátaihoz és támogatóihoz: sziveskedjenek a „Népjogot” tőlük telhetőleg támogatni mennél szélesebb körben ismertetni s mellette buzgalkodni.

Mi nem anyagi nyereség kecségtetésé folytán tartjuk fönn a **Népjogot**, nem szorulunk semmiféle subventióra, mert lapunk független — független és tiszta antisemita.

Nem tartjuk szükségesnek, hogy programot adjunk e helyen, mert a **Népjog** marad a mi eddig volt: tántoríthatatlan harciosa az antisemitismusknak, ellensége minden bárhonnán jövő rosznak védője a keresztény elveknek s a nép jogainak, tisztelője a nemzeti hazafiasságnak barátja a humanitásnak és erénynek!

Ily értelemben küzdünk, ily értelemben sorakozzanak elvtársaink a **Népjog** köré!

A magyar járom.

A pozsonyi sörfőződében Kutlik ügyvéd így nyilatkozott „a magyar járom roszszabb, mint a töröké.”

Ezen nyilatkozat: ellen tiltakozunk — de más értelemben mint a többi hirtapok.

Jármat csak olyanok róhatnak, kik egy országban ténylegesen uralkodnak.

Lehet a mi kormányunkat valódi magyarnak nevezni?

Igaz, hogy minisztereinket Tiszának Szapárynak, Keménynek és Fehérvárynak hívják — de azért szláv meg francia név se hiányzik köztük.

A hivatalokban magyarul hivataloskodnak. A magyar nyelv az utolsó évtizedben nagy haladást tett.

De az irföldi is angolul beszél — és pedig tisztán és szépen. Hanem azért költői mégis e szép nyelven ünneplik a zöld szigeten a forradalmat és fölkelést. Négyülekezetben Meetingeken angolnyelven hoznak határozatokat a kormány és Angolország ellen. Legszebb angol nyelven rendelnek Amerikából és más honnét robbanókat — melyek angol árúlevéllel Irhonba küldetnek. Daczára annak az irföldiek sem rokonszenviség, sem hazafiuság, sem gondolkodásmóddal nem ángolok és bizonyosan tiltakoznának, ha az ottani viszonyokat, illetve a valódi földmivelőnek rendszeres kiszopását irföldi, nemzeti törvénynek neveznék.

Az ötvenes évek végén már számtalan cseh hivatalnok kitünően beszélt magyarul. Tudvalevő dolog, hogy a szlávoknak rendkívüli nyelvtelisége van, a mit különben a magyarról is mondhatunk.

Talán ezek a cseh hivatalnokok magyarok voltak? Talán valódi magyarok azon zsidók, kik magyarul jól beszélnek és nevüket magyarosították? (A zsidók többsége Pozsonyban egész felső Magyarországon, egyáltalában minden vegyes nyelvű vidéken németül beszél és zsidósán gondol, mint minden zsidó, de ez nem gátolja őket ama töredéket, mely magyarságával diszeskedik az előtérbe töltni. — Egy sikeres pángermaan vagy pánszláv mozgalomnál természetes, hogy a szerepet hamar megváltozzák — amihez a zsidóság mióta létezik mindig nagyon is ért.)

De újra kérdezzük, hogy valóban hazafiuk és magyarok e ezek a zsidók, jellemük és érzésük után kik jól beszélnek és irnak magyarul?

A ki ezt elfogadná, — roppantul csatlakoznék, ép úgy, mint nagy Kossuthunk, ki volt Helfy titkára és más zsidók befolyása következtében azt hitte, hogy ha a zsidók magyarul beszélnek, már hazánkknak nagy hasznót hoznak.

Messze vagyunk attól tagadni — hogy a nyelv nem köteszköz; hanem mi sem oly felületések sem pedig oly naivok nem vagyunk elhinni, hogy ezen egy faktorról mindent elértünk.

A törvények, melyek 30 év óta hozatnak magyarok-e?

Büntetőjogunk, mely egy zsidó által fogalmaztatott magyar büntetőjog-e?

A mostani telekkönyvi és örökösödési rend magyar-e?

Magyar-e azon jogrend, melynek következtében ama szent föld, melyet a magyar szláv és német vérével ásttatott és mely földet ugyanezeketől oly könnyen elveszik, telekkönyvileg átírják, végrehajtják stb. kifolyása-e ezen jogrend ama intézményeknek, melyek az összes nemzetek közreműködései által létrehozottak?

Meg fog-e felelni csak egyetlen egy paragrafusa ama magánjognak, melyen már évtizedek óta paczkáznak, a praktikus kívánalmaknak és a Magyarországon lakó nem-

zetségek érdekeinek? Törvényhozásunk és törvényhatósági közigazgatásunk tiszta magyar szellemi intézmény-e?

Törvényhozásunk rabszolgai másolatja ama esztelen mintának, mely ép úgy a francia köztársaság, az alkotmányos Belgia vagy Olaszország, mint az egyszerű Rumeliában a népképviselőt színjátékává teszik; közigazgatásunk csak foltozás toldozás, egy a zöld asztalra kifüggesztett minta, melylyel az igen fontos kérdést — a népnek önkormányzatát — gondolatlanul egy kaptafára verik.

Három, négy ember a városban — három, négy család a megyében ha van idejük s más jobb dolguk nincs, bizonyos körülmények közt azt tehetik, a mit akarnak azon határig mely a főispán önkaratjával vagy az alispán aláztatóságával párhuzamos, kiknek egy miniszter törvényeket és rendeleteket diktál, ami megint a parlamenti és cabinet cselszövényektől és sokszor a véletlenség tölffügg.

Lehet, hogy magukat hazafiúnak nevező bizonyos magasabb körök ezen állapotokkal rendkívülien megvannak elégedve.

Mi tiltakozunk az ellen, hogy ezen intézményeket, ezen állapotokat nemzeti szelleműnek, magyaroknak evezik. Tiltakozunk, hogy szláv alattvalók a magyar járomról beszélnek és ellenmondásunk millió magyar, szláv és német kebelben élénk viszhangra talál.

Nem, igen tisztelt pánszláv vagy szláv-gondolkozású urak! Mindnyájukat más járom nyom és rosz volna nektek, ha tán nemzeti gyűlöletből indulva ki a „gyűlölt magyarokkal” való közösséget megtagadni vagy megczáfolni akarnátok.

Lehetséges, hogy Kutlik ügyvéd módja szerint a helyzettel meg van elégedve. Lehetséges, hogy a pánszlávok örülnek, hogy van alkalmuk ezeket a haszontalan és nyomorult állapotokat mint a magyar kormányzatból kifolyókat, — nemzeti magyar állapotoknak nevezni. (Nem ártana a tiszta szláv Gácsországot vagy pedig az orosz államot egy kissé közelebb megtekinteni.)

Ha úgy lenne, jele volna ez annak, hogy azok, kik szláv gondolkozásukat el nem titkolják, sőt mint céljaiknak üdvös dolgot egy kis martyrságot követelnek — az erdő fák miatt nem veszik észre, a nyelv miatt a többi igen fontos és életbevágó faktorokat nem látják — nem akarják látni.

Ha ez így volna, tanúságot adna ez arról, hogy bizonyos szláv nemzeti „körök az idők szellemét” már nem értik, fölfogni nem képesek.

Ezen esetben a béke ily elemekkel lehetlenség és csakis a megsemmisítési harc volna az egyetlen jogos. Nézetünk szerint reánk nézve ez csak szerencse volna, szerencsétlenséget jelezne pedig a szlávokra nézve, kik magyar járomról szólnak, cselekvésük azonban nem lenne annyira veszedelmes, mint azok képzelik, — kik a bölcseséget nálunk kanállal ették — de a jelen idők szellemét nem értik, s a magyar nemzeti szellemet kívánalmaiban kielégíteni nem bírják.

(W. U. G.)

Ausztria és Magyarország.

Tíz év óta várjuk azt a pillanatot, melyben elmondhatnók, hogy az ország pénzügyei javultak, hogy odáig jutottunk valahára, hol állam-háztartásunkban egyensúlyról beszélhetünk, hol dolgainkat akként rendezve találjuk, mint találta Olaszország a maga pénzügyeinek rendezését.

Hét év óta nagyobb fegyveres vállalkozás nem volt, békénk vala, elemi csapások sem pusztították országunkat s nem történt egyáltalán olyan, mi rendkívüli balszerencsének volna tekintendő s mégis azt kell mondanunk, hogy eddig e pillanatot nem értük el.

Kiadásunk az 1886-évre 317 millióra van fölvéve csaknem 8 millióval többre, min 1885-re. Bevételeink is csaknem ugyan annyival van magasabbra téve. És a deficit 15 millió! Igen is 15 millió s ha hozzá vesszük a póthitelek s az adósság törlesztésére szükségelt kölcsönt akkor a deficitünk lesz 40 milliónál több!

Ausztria kiadásai 554 millióra, bevételei 507 millióra vannak előirányozva. Költségvetése tehát csaknem 200 millióval nagyobb a miénkénél s deficitje mégis csak 6 és fél millió. Elvesző csekélység oly roppant költségvetésnél.

Pedig ez a kis hiány is hogy létesült? Ugy, hogy Ausztria nem kevesebb mint 45 milliónyi rendkívüli kiadásokat tervez, melyek többnyire hasznos befektetésekre, vízsabályozásokra vasutakra, talajjavításra, iparoktatásra szánják. Ezen egy kis része nélkül Ausztria költségvetésében elenyésznek minden hiány, sőt még jelentékeny fölösleg maradna fenn. Nem jó e tekintetben Ausztriával hazánkat párhuzamba hozni. Ausztria apasztotta kiadásait, mi egyre növesztjük, Ausztria jövedelmei természetesen uton szaporodnak nálunk csak a legnagyobb erőmegfeszítéssel, új adók kivetésével s a régiek fokozásával érhető el a szaporulat a kincstár bevételeiben. Ausztriában a finansz-politikanak nem egyedül az állami pénztár az irányadó elv, mert tetemes engedmények történnek az adófizetők javára részint a kisebb egyenes adóban, részint a vasuti szállításoknál s egybűtt, nálunk mindig új adók fölverésén török eszüket s még az országos kiállítás iparosait is megkísérlik adó alá vonni. Holott akkor, midőn arról volt szó, hogy kiállítsanak, arról hogy e miatt adót kell fizetniök, előre bezzeg nem értesítették őket.

Nem vagyunk mi barátai annak, hogy mindig Ausztriát és Bécsét vegyük mintául, de ki kell még mondanunk, hogy egyéb tekintetben és egészen más képet nyújt az osztrákok költségvetése, mint a miénk.

A mi nagyméltóságú pénzügyminiszterünk szeret azba dicsekedni, hogy az egyensúly az ordinárumban helyre van állítva.

Az ám - ha azokat a kiadásokat, a melyek a fedezetből ki nem futják, oda csapja az extra ordináriumhoz, a mi különben az adófizetőkre teljesen azonos.

Bár csak elfogadná a mi pénzügyminiszterünk az osztrák miniszter mintáját! Ezuttal határozottan a mellett szólunk, hogy vegyük mintaképül Ausztriát!

Nálunk az okkupált tartományok költségei a rendkívüli költségek közé vannak csapva. Az osztrák budget azonban a rendes kiadások között sorolja fel. Venné erre fel Szapary ezeket a költségeket a rendes kiadások rovatába: hová lenne akkor az az egyensúly a mellyel még most is dicsekszik?

Az osztrák költségvetés beruházás gyanánt csak azt tünteti föl, a mi igazán beruházás Fontartási költségek, apró toldozás toldozás nem szerepel a beruházások között mint nálunk. És végre meg kell még említeni, hogy Ausztriában nem adnak el államjóságokat azért, hogy az értéket a bevételek közé sorozzák mint nálunk. Pénzügyminiszterünk is meggyőződött már, hogy bizony állandó jövedelmi forrás ez nálunk sem lehet. És mégis minő eredményt tudnak fölmutatni az osztrákok mi hozzánk képest! S aztán csodálkozhatunk e, hogy a magyar állam papirjai, melyek ugyanannyi kamatot hajtanak, mint az osztrákok papirjai, mégis 10%-al olcsóbban kelnek el a tőzsdépiacra! A költségvetés mindent magyaráz!

A szatmári püspök beszéde.

(A Szt. László társulat f. hó 25-én tartott rendes közgyűlés megnyitása alkalmából.)

Társulatunknak hármas célja van:

„A katolikusvilágegyház közszükségeinek fedezéséhez járulni.”

„Nevezetesebb hazai vállalatokat műépítkezéseket, intézeteket gyámolítani” és

„A szűkölködő keleti keresztényeknek és ezek közt kivált az ezen tájakon letelepedett magyaroknak nevelő, oktató és egyéb jótékony intézetek felállítására és fenntartására segítséget nyújtani.

Magasztos mind a három cél egyeteme mint a maga katolikus egyház, anélkül, hogy megszűnnék magyar lenni, sőt mivel katolikus, nagyobb mérvben hazafias. — Tiszteli az egyház látható fejét, hódol a királynak, egyházához hű kíván lenni és ennek közszükségeinek fedezéséhez gyenge tehetségeihez aránylag járulni de hazája bajai elől sem zárkózik el; felkeresi a haza határain tul, hitének, fájának szűkölködő tagjait, anélkül, hogy az itthon levőkről megfeledkezne.

Igaz, hogy ezzel óriási feladatot tűztek a társulat elé annak buzgó megalapítói és a veszedelem, hogy az erőknék ily szétforgása mellett egyiket sem fogja teljesen megoldhatni, igen közel fekvőnek látszott de a társulat két hatalmas tényezőre számított, tudniillik: a hitbuzgóságra és a hazafüi lelkesedésre; az egyikre azért, mert azt hitte, hogy a katolikus nem fogja közönyösen nézni mint vesz el hitrokon, kit nevelése és multja az egyetemes egyházhöz köt; a másikra azért, mert a nemzet nem oly nagy, hogy künnlevő tagjainak elmerülését más nemzeteibe nem fájlalná.

Az alap tehát, amelyre állott, nem csak természetes, hanem a viszonyok által is parancsolva volt.

A katolikus anyaszentegyház, mint a felebaráti szeretet és a valódi humanizmus hordnoka, megőrzi a szivekben a legmagasztosabb érzelmeiket, melyek a családban, a nemzetben fentartják az ősek szent hagyományait. A katolikus, hazájától távol is az oltárhoz fűzi honszeretétét. És ezen sajátágánál fogva jóval felül áll minden modern humanizmuson. Hit nélkül a szeretetnek nincs táplálék. A valódi humanizmus a Golgothán, a keresztfán született. Két évezreden át az anyaszentegyház keblén nyugodott, ott nyugszik ma is, innen fakadt, innen terjeszti szét melegítő sugarait. Eltörpül ott a modern humanizmus, a hol a szegénységtől elszakad...

Amidőn a Szt.-László-Társulat a katolikus jelleget tűzte homlokára, valamint távol állott a köznapri üres humanizmustól, úgy meg volt győződve, hogy csak is a hit melege képes távollevő fejrakonaikban fenntartani a hazafiság érzetét. Katolikusnak lenni és magyarnak magát érezni: nálunk egymást kiegészítő fogalmak, és bárha a katolicizmus egyetemes jelleggel bír még sem nivellirozza az érzelmeiket, melyek a hazafiságban találják gyupontjukat, úgy mint a modern humanizmus, mely világpolgári törekvéseiben legnagyobb ellensége a hazafiságnak. Amely egyház azt tartja: hogy aki övét elhagyja, az rosszabb a hitetlennél (infideli deterior), az magasra tartja azon szent köteleket, mely az egy nagy nemzet-családkhoz tartozókat egymáshoz fűzi.

Ezeket átértvén a nagy közönség, a társulatot keletkezésében melegen karolta fel. Püspökök, papok és világi jeles katolikusok, maga a hívő nép készségesen áldoztak a nemes célra. Mindenki érezte, hogy a társulati működésnek alapeszméje a szeretet, rugója a hazafiság, iránya a magyar fajnak megmentése a keleten és ez által megmozgósítása azon tényezőnek, mely ma hivatva van a nyugati civilizációt a keleten közvetíteni.

Ezen lelkesedés hatása alatt megkezdette a társulat üdvös működését. Felkarolta mindenek előtt és fölött a bukovini kitelepített és az Oláhországban mint kivándorolt székelyek ott időző magyarjainkat, felkereste a Moldvában lakó csángó magyarokat, papokat, tanítókat neveltetett, iskolákat segélyezett. Kiterjeszti figyelmét a Balkán felszigetre, segítséget nyújtott a távol keleten élő keresztény katolikusoknak. A társulat működésének eredményeiről, annak a közönség kezében forgó évkönyvei tesznek tanúságot.

Sajnos, hogy hatályosabb tevékenységében megakadályozta segédeszközeinek elégtelen volta. Néhány ezerrel keveset lehet tenni ott, ahol százezreknek sem képesek az igényeknek megfelelni.

Emellett az első lelkesedés, mely az egyház és a haza, a katolicizmus és a magyar érdekek megvédésének jelgái alatt oly magasra lobbant, nem maradt azon a magaslaton, ahová azt a cél nemessége emelte. Az ország anyagi viszonyainak hanyatlása, kihatásában Szent-László-Társulatot sem hagyta érintetlenül. Meglehet, hogy a nagy közönség más, a magyar nemzet érdekeit közvetlen érintő kérdések által elfoglaltatva, megfeledkezett arról, hogy létezik egy társulat, mely katolicitása mellett eminenter hazafias és hogy az egy eszmét képvisel, melyért lehetetlen, hogy hogy a magyar ne lelkesedjék.

Nem kell számításon kívül hagyni azt sem, hogy amidőn a Szt.-László-Társulat megalakult az egyleti élet Magyarországon még szunyadt; — ma a másik szélsőségnék vagyunk tanui, tudniillik az egyleti alakulás túltengésének. Ma itt alakul egy társulat, lelkesen felkarolhatik hogy holnap részvétlenség miatt elenyészszék. A közönség minduntalan más más keletkező, sokszor a legdicseretesebb célokra alakult egyletek által igénybe vétetvén, nem képes a sokféle várakozásoknak teljesen megfelelni; a csalódások sem hi-

ányozván, a közönyhöz sokszor a bizalmatlanság is járul.

Hogy ily viszonyok közt a társulat még távol áll attól, hogy azon hármas cél kielégítőleg felkarolhassa és valósíthassa, melyeket beszédem felejen jeleztem, igen érthető; és csak nagyobb buzgalom a tagok részéről, bővebb adakozás a közönség részéről helyezhetnék a társulatot azon állásba, amelyre annak minden lelkes barátja aspirál.

Ezzel nincsen az mondva, mintha a társulat hanyatlanék vagy jövedelmeiben alábbszállott volna. Mert működési terünk ma tágasabb, kiterjedtebb mint volt valaha, jövedelmünk pedig néhány év óta majdnem megkétszereztetett, csak azt kívántam jelezni, hogy messze azon cél, melyet a társulat magának kitűzött, az eszközök pedig csekélyek, melynek rendelkezésünkre állanak.

Egyháznagyjaink, papjaink nagy összegekkel ajándékoznak meg bennünket ma is. Alig van szegény pap, aki a tavaszi vagy őszi kerületi ülésből nemküldené szerény fillereit. A hívő nép közt ott, ahol a társulat meg van honosítva, nem hiányoznak megható jelenetei az áldozatkészségnek, midőn előtte a „csángó” szegény sorsát rajzolják. — Fájdalom, a vagyonosabb középosztály társulatunkat alig ismeri mert ha ismerné, nem lehetne működése iránt közönyös. És ezt annál inkább állíthatom, mert épen a nagy lelkesedés közt megindult közművelődési mozgalom mutatja, mennyire aggódik a nemzet azok sorsa fölött, kik magyar jellegüket elveszthetik.

A Szt.-László-Társulat nem kevésbbé magasztosabb célokat tart szeme előtt. Mert míg a közművelődési egyletek a haza határain belül keresik és találják törekvésük tárgyát, addig a Szent-László-Társulat védő karjait azokra is kiterjeszti, kik e háztól távol, e házhoz tartoznak, így például a moldvai csángókat, kik mint katolikusok katolicizmusuk veszélyeztetésével ősi hagyományaikat elveszthetik. A közművelődési egyletek a műveltség által akarnak barátokat szerzeni a magyar állam eszmének; a Szent-László Társulat a katolicizmus által akarja a künnlevő magyarokat megtartani a hazának. A midőn tehát a művelt közönség azokat támogatja, társulatunkról sem szabadna megfeledkeznie.

A társulat tehát ezután is a megkezdett ösvényen fog haladni. Isten után tagjainak fokozott buzgalomában vetvén sikerének reményét.

Hogy áll a világ.

Itthon és másutt. Európának politikai helyzete a legutóbbi időkben nem változott. A mit eddig irtunk bátran ide írhatnók ismételve mert a diplomacia mindegyre csak conferálva annyira habozó, annyira hiányában van bármiféle iniciatívának, hogy a bonyadalmak megszüntetése rövid idő alatt alig várható, ha csak Szerbia és Bulgária valami erőszakot nem fejt ki. Ez persze minden nap megeshetik, de el is maradhat. Részünkről óhajtuk, hogy a béke lehetőleg biztosítva maradjon, mert mindálunk vannak oly megoldatlan kérdések, nagy kérdések, melyet inkább latba vetendők mint bármiféle okkupálás vagy anektálás, különösen most midőn arról kell gondoskodnunk, hogy a fenyegető „válság” elől kitérhessünk, melybe a liberalizmus azaz jobban mondva az álliberalizmus sodorni készül. Ezt be kellene látni az illetékes körök intézőinek, azoknak, kik tanácsosai a királynak. Ugy is eléggé csodálkozunk a fölött, hogy eddig nálunk nagyobb készülődések nem történtek még, hogy vakon bele nem rohantak a délszlávok által inczénált események örvényébe, a mi talán nem annyira a jóakaratsnak mint annak tulajdonítható, hogy nem tudják vajjon mit cselekedjenek! A diplomaciai körökre ez kétes világot vet ugyan, de annál jobb ránk nézve a kik remegünk ha meggondoljuk, hogy hány millió forog a kockán ha csak esetleges mozgósítás rendeltetnek is el, ha meggondoljuk mily végtelen szerencsétlenné lenne a monarchia, s mily nagy lenne a bukás azután!...

A mi képviselőink szétosztottak s otthon maradnak addig míg e delegáció ülései ismét belednek fejezve. Ausztriában a Reixrát együtt ül még és veszekszik a fölrati vitában; egyáltalán ott szenvedélye; hang működik s a pártoknak egymással szemben való elkeseredett kifakadásai napirenden vannak annyira, hogy egyik képviselő elkialtotta magát a fényes terebben: Hiszen ezek horvát állapotok! Több lap arról is elmélkedik, hogy a Reixrát föl fog osztatni s oly összeállításban mint most nem fog többé összejönni. Majd elválik.

Az utóbbi napok szenzációs hire újabb konferenciáról szól. Berlinből azt távirták ugyanis, hogy a hárrom császár hatalomnak a keleti kérdés megoldása tárgyában fölmerült kérdésekre nézve folytatott tárgyalásainak eredménye berlini politikai körökből kiszivárgott hírek szerint a következő: Bécsben európai konferencia ül össze;

Kelet-Európa Bulgáriával a personal-unió alapján egyesítettik. Sándor bolgár fejedelem pedig leköszön. Csupán Angliának vannak még kifogásai a program ellen.

Oroszország Ausztria-Magyarországnak engedte át a vezetést ebben az ügyben. Maga Sándor fejedelem úgy látszik szívesen venné a kérdés oly megoldását és kormányt most egyszerre a legnagyobb készséget tanúsítja, hogy a hatalmak óhajainak megfelelően.

Hogy mi igaz ebben a hirben ezt majd csak az idő fogja kimutatni s az események tovafejlődése.

Franciaországban a szűkebb választások a köztársaságnak teljes győzelmével végződtek. Az egész országban most már 377 köztársasági és 201 reakcionárius tekinthető megválasztottnak. A még be nem fejezett választások után a köztársaságiaknak legalább 180 főnyi többsége biztosítva van. A köztársasági párt 150 radikálisból és 232 opportunistából áll, a kormánynak szándéka, programmal lépni a kamara elé s reményli, hogy 110 főnyi többsége lesz.

Oroszországból jelentik, hogy ott újabb elfogatások történtek. Revalban állítólag kirabolták a kincstári pénztárt, melyhez földalatti utakon jutottak el Tizenhárom egyént azonban elfogtak s ezek között egy magasabb katonai tiszt is van, kitől tavaly 140 font dynamitot loptak volt el.

Olaszországnak meggyűl a baja Afrikában. Massauhában a dunkali négekkel olasz csapatok összeütköztek; utóbbiak vereséget szenvedtek.

Afrikában most már a portugálok is okkupálnak. Wydába egy portugáliai hadihajó érkezett s a helyet elfoglalta onnan pedig a Dahomey király birtokát képező 1200 rabszolgát vették föl a hajóra s vitték el.

Kelet-Ázsiában Saigoból jelentik, hogy 700 keresztény lakó lett Annamban leölve s hogy a benszülettek fanatizmusa napról napra élesebb szint kezd felvenni. Ugy látszik a francziák ott ismét bajba fognak jönni.

Hát nem hajtatumk világ háboru felé? Ki tudná megmondani, maga Bismarck sem, a ki pedig ujjai közt tartja a politika összes szálait.

TÁRCZA.

Éji órák a hatvani állomáson.

Hatvan híres város. Mutatja a közmondásos szójáték: „Pest-Buda közt foly a Duna, mégis hatvanhat mérföld oda”. Híres az ő vasuti állomása is. Innen kiindulva Pest felé juthatsz először Aszódra, azután „Dögöllőre”. Ami képlet nélkül annyit tesz, hogy földi élet pályavonalán ha egyszer elérted a hatvanat, nemsokára megaszalodol azután meghalsz. És ha este megérkezel Budapestre, be ne eresztenek addig, míg a finánc meg nem motozza podgyászodat és lekedet, melyet hivatalosan kiczitálnak tested bőrdődjéből.

De indulhatsz a hatvani állomásról másfelé is, akár négy irányban egyszerre. Am okosan tesz, ha előbb megebédelsz, vagy megvacsorálsz. Még inkább tanácslom, hogy ha későn este érkezel e boldog állomásra, ne menj tovább, hálj meg. Pompásan töltheted ott az éji órákat: akár csak a váróterem nádfonatu „üldéjén”, akár az ebédlő valamely zugában, vagy pláne künn a folyosó aszfaltján. — Magamról tudom. Hát valami vendéglői szoba nincs?

En is ezt kérdeztem a pinczértől, mihelyt minap esti 10 óra felé a gyorsvonat egyesegyedül magamat kiszállított a platznál.

„Van biz ott szoba kérem, a portásnál, csak hogy mért nem tetszett előbb érkezni? már elfoglalta egy ur.”

„Ej, be kár hogy nem tudtam. Bizony ráparancsoltam volna a schnellzug vezetőjére, hogy jobban hajtson. No majd máskor így teszek. Van-e valami ennivaló?”

„Igen is, szolgálatjára az urnak, „Kollásch” paprikásan

„Zegyeb semmi?” kérdém savanyuan.

„Savanyított uborka talán? Sörrel vagy borral szolgálhatok?”

Végig ettem az ételsort. Olyan jól ízlett hogy még! Hanem az ivás aggodásba ejtett. Legfőképpen azért, mert nem voltam szomjas.

Mit csinálsz most? mit iszol? faggatám czimborámat, mert én mindég másodmagammal szoktam utazni, étkezni és gondolkozni. Egyik vagyok én, másik magam; philosophus nyelven: das gemeine Ich und das mystische Ich.

Keresd össze a mit adnak, bort, sört, vizet, de meg ne idd — mert habarekpárti lesz belőled, így okozott hű társam.

Hallgattam rá, ami annál könnyebb dolog volt, mert az „inni vagy nem inni” kérdést hát-

térbe kezdé szorítani egy másik újabb és komolyabb kérdés: hol és hogyan töltsem az éji órákat, míg az E... felé menő vonat Budapestről megérkezik.

Zavarunkból csakhamar kiségett a jóindulatu pinczer, ki azt ajánlta, hogy háljak az étteremben valamelyik lócán, mert a váróterem padjait végig feküdte már néhány szendergő zsidó utas.

— Talentum! ez jó lesz; a lócán fogok hálni.

És megkezdém az előkészületeket. Kifordulék a pályaudvar sines és szenes utai közé menni a vacsora után oly szükséges ezer lépést Csendes hűvös de ragyogó szemű éj vala. Ki ne merülne ilyenkor költői gondolatokba, főleg ha a babérkoszorút is feje fölött látja a bokros indáju folyóka képeben, mely a tornác magas oszlopait csinosan befutá. Azokba merültem én is, mely fo-hással fordulván a Mátra messze sötétlő bércei felé, honnan már most októberben nem: „lágyan leggyent langy fuvalmak lomha szárnya!” Majd kitárva képzeletem hálóját, összefogódásom a puha felhőfoszlányokat, melyeket a szellő felém úze s lemenvén éji nyugalomra, pehelykén gyűrém magam alá a felhőgorongyokat, fejem alá illesztém egyik kufferomat, paplant készíték a felig becsavart függőlámpa daróc szürke fényéből s ruhástól — csizmástól végig nyújtiám törődött tagjaimat a rögtönzött fekhelyen. Ily állapotban első teendőm volt arról gondoskodni, hogy ugy ne járjak mint néhány évvel ezelőtt egyik igen derék „honatyánk” akinek az volt a rögeszméje hogy ha ő egyszer gözössel menne, hát okvetlenül szerencsétlenség történnék a vonattal, kisiklás összeütközés vagy más valami malheur adná elő magát. Egyszer délutáni postáját végezvén a diványon, azt álmodja, hogy vasuton utazik szörnyű veszedelem támad s ő kiesik a vagonból. És akkor valóban leesik a diványról s kitöri egyik karját, mire fölébred.

Hogy — ismétlem — így ne járjak, támasz-tekul földre nyújtam egyik lábamat s e biztosított helyzetemben nyugodtan várom vala az elszenderedés pillanatát. Ez azonban nem érkezett meg oly gyorsan mint olvartam volna tőle. Alkalmasint az ő Schnell zugja is elkésett valahol. Jól tévé. Így nyerek időt arra is, hogy sovány vacsorámat gazdag szellemi csemegével pótoljam ki, a minthogy ki is pótolam. Tündéri álmok tüntek föl előttem és a hitattal gondolok Jákóbra, kinek oly szép mennyei alma volt, midőn a Berszabéből Háránba vivő uton kővánkura feködve alszik vala, most fölshajtok: mégis csak dicső dolog korunk humanizmusza, miy évezredek után, ime majd hogy különb szálást nem ad az utazónak, mint a szabad ég-föld Jákobnak.

Most eszembe jutnak a keresztény vértanuk a kik máglyákon, vérpádonok tűzes rostélyokon szenderülének át egy szebb világba felnyul szemem előtt mindaz amit valaha a szűkek és szentek csodálatos önmegtagadásairól, nélkülözéseiről 20—30 éves betegségeiről, penészes törzsnek feköv helyről olvastam, melyekkel összemérve zsenialis balsoromat, úgy érzem, mintha rózsa-lugasban pihennék és egyet értek Arany Jánossal, ki „Koldus-ének”-ében megdicséri a korcsmaházat, mondván: Jó hely az, legalább nyujt egy kemény padot! Mennyivel jobb egy padon heverni, mint azon szalmazsákon, melyen Borgiai Ferenc, candidi herceg, jezsuita korában tölte egy éjet, midőn egyszer utazván öreg társával, Bustamente atyával, atyával szűk, nyirkos kamrába szorult, hol semmi egyéb nem vala mint két szalmazsák. A hurutos öreg pater egész éjjel köhögött és köpködött. A sötétben az istenadta, hogy borzasztó nyálkagyülemleseit a szobácska félreeső zugába szórja, hollott esetleg valamennyi a mellette feköv herceg arczára hullott. Ez azonban nem zúgolódék, még csak le sem törli azokat Midőn másnap reggel látja az öreg mit mivelt az egész éjjel kimondhatlan elszomorodik, szégyenlé magát. Ferenc pedig mosolyogva fordul hozzá s így vigasztalja meg: „Soha se röstelje ön jó atyám, e dolgot. Biztosítom, hogy az egész szobába méltóbb tárgyra nem köphetett volna mint énrém!” Herczegi nyilatkozat! Ámazonban jön az éjfel, röpked az álom mézes lábu barna pillangója, szemeimre ül... elalszom. En, ki otthon órákig fogók, ha rugonyos ágyamra valahonnan egy póklál esett vagy lepedőmön egy ránczocska gyűrődék!

Oh, de a boldogság még álomban sem tarthat soká felóra mulva ijedve riadok fel azt álmodván, hogy szívemet vipera foná körül, hogy megöljön. Hát pedig mi volt? Egy ártatlan égerke, mely az étteremben éji körutat tevén, lábamon felmászott mellényem alá s a szívem táján kaparászott. Enni csak nem akart talán belőle, mert keserű falat lett volna az talán megis dögölt volna tőle, mint a Petőfi atrikai hiénája az „örültben” De úgy sem kerülte el sorsát. Oly erővel ragadtam meg s vágtam a földhöz, hogy azonnal Pilátushoz ment vacsorára. Szegényke pedig hátha azon hogy szülte őt, mely pár napon és éjjlen keresztül légszobajomban alpesi sulylyal nyomta fuldokló mellemet?!

Szomjuságot éreztem lábujjhegyen kellett körüljárnom a teremben ha valamelyik asztalon tálalnék vizet. Szerencsére találtam egy borjuszáju piszkos üvegben. Soha jobbízű gyógyitalt! Oly mohón, ittam, hogy fele a nyakam közé, az ingem alá csurgott.

Egészen megkönnyebbedve lelékzém föl. Mellemről a nyomasztó teher mintha egyszerre lehullott volna. Pedig ekkor jött valahonnan egy tehervonat, mely messziről „mormola, mint ridegen mozgó bika mormol az éjben.” Ah, ez nem én értem jön! Még egy jó órát várakoznom!

Újra lefekvém. Ekkor veszem észre, hogy a teremben ketten vagyunk, én és egy komondor mely beténfergett a nyitva maradt konyha ajtón s az asztalok alatt csontokat esztergályoz. Csak-hogy nem tigris, nem hiéna! A boldogtalan! Egyszer csontszálka akad a torkába, elkezd köhögni, sivitani s larmájával felzavarja a cselédséget. És lön kutyalakzi, mely talán reggelig is tartott volna, ha a közelben robogó újabb vonat füttye a tettek más mezejére nem szállítja az egész pályaudvart. Nekem sem köllött egyébb. Azonnal behurczolkodtam egy szolga segítségével a megfelelő vagonba, ahol ottan bűvös lámpahomályban négy passagier horkol vala, félemletes boszporuzsi ágyukat szegezvén egymásra és a belépőre.

Példájukat én is követém, édes hajnali álomban pótolván ki a vendéglői nyugtalanságot, melyre azonban kegyelettel gondolok vissza, mert úgy érzem, hogy a fogadó életszagú levegője egy gözfürdő hatásával járta át ponsaimat; a nád fonatos lóca rostája pedig kirosztalta a nyalyák konkolyát és pelyváját s most csupán a jó kedv magva és új egészségs tiszta buzája van bennem, melynek el kell tartania egész a jövő kéj utazásomig. Ugy ám!

R. J.

Bata János hagyatéka.

Paral Bertalantól.

Hogy a Bata János esze meghibbant, vagyis hogy „sültbolond” volt, mikor a végrendeletét diktálta, az majdnem bizonyos — a Lőrincz szerint.

— Mert hogy — a mint Lőrincz mondja — engem, mint unokaöccsét, az örökségből való kitagadás terhe alatt arra kötelezzem, hogy egy házhoz tévedt sültparaszt sarjadékat, egy senki lányt vegyek feleségül, aki, az isten tudja, hogyan tizenkét év alatt a kegyébe hizelegte magát, — hát ez több mint esztelenység. Utalom az alázatos-ságát annak a lánynak. Ezzel állta el az utamat. En voltam a János szemefénye. Büszke volt réam. Azt a néhány ezer forint adósságot, amit értem fizetett, soha se hányta a szememre. Majd hanyatt estem, mikor aztán egyszer csak gazdálkodásról, takarékoságról kezdett predikálni. És oly sértő hangon, hogy méltán fölháborodtam. Példágotat avval a paraszttal, hogy az mennyire példás, jóra való teremtés s hogy az megmenthetne engem a sülyedéstől. És leart sülyeszteti hozzá, hogy nőül vegyem. En, Barta Lőrincz! No már odaengedem veszni inkább az egész vagyont, de az az Eszter nekem ugyan nem kell! Van Lujzának vagyona. Elveszem azt. Ő szeret engem, tudom, hogy szeret, még pedig nagyon, önzetlenül. Bezzeg megnyulik majd a képe a kedvesnek, ha kijelentem előtte, hogy nem veszem nőül, inkább veszni hagyom a vagyont. Megalázom úgy hogy homloka a csizmámat éri, aztán ott hagyom a faképnél.

Lőrincz éppen a széket akarta kirugni magától, hogy Eszternek mindezt tudtára adandó, elrohanjon, midőn a levelhordó levelet hozott neki.

Hirtelenkedésében a levelet oly ügyetlenül tépte föl, hogy a benne volt gyűrű a földre esett s az ágy alá gurult.

A mint a levelet olvasta, olyan fehér lett, mint az a papiros, a mit a kezében szorongatott, azután hanyat dült a széken és keserű gunynyal kaczagott föl, de úgy, hogy végre a köny is kicsordult szeméből. Azután nem kaczagott többet, csak a szemét törülgette. Végre eltakarta tenyérével arcját, mintha szégyenlené a szemben álló tükörbe önmagára tekinteni

Biz ez megfoghatatlan dolog volna, ha nem tudnák, hogy Lujza a könnyüvéru asszonyok fajtájából való. Visszaküldte a jegygyűrűt. Hallatlan! S a levelben feltűnő ügyességgel hallgatja el, hogy tudomása van arról, hogy Lőrincz kitagadtott a nagybátyja örökségéből, csak olyan immel-ámmal adta tudtára, hogy fájó szívvel lesz — a más felesége.

— Nyomorult! becsstelen teremtés! — ordított föl Lőrincz kitérő dühvel. — Tehát csak kitalásba helyezett örökségemert nyujtottad nekem a kezéd! Ah! mily gyűlöletesek az emiek, a mik hozzád kötnék: a hazug mosoly, a biztató készorítás, az enyelgő édes szavak, a mikkel üdvöt hazudtál, a mámort lehelő csók, melylyel álnok lelked rabbá tett! Tehát lemondasz rólam? Hahaha! En pedig gyűlöllek, utállak, megvetlek! . . .

A fölindulás annyira kimerítette, hogy alant dült a székbe s bágyadtan suttagó: „Koldusabb lettem a koldusnál! Senkim semmim a világon!”

Sokáig ült elmélyedve s kínos gondolatok viharoztak át lelkén. Így semmivé téve, megalázva, vagyontalanul kitalálva a keserves megpróbáltatásnak — ő, aki a kenyérszerzés útját nem ismerte; aki megaláztatásnak tartotta kenyérért dolgozni. Hiszen nem is képes arra. Tanulmányait sem fejezte még be egészen. Még egy évig kellene küzdenie, hogy önálló ember lehessen. S akkor is, mit tesz ily nyomorult, ily szegényen!

Sértett önérzete felülkerekedett a higgadt megfontoláson s egy pillanat alatt rémes szándék érelődött meg háborgó lelkében. Menekülni az élettől, nem érne kint és nyomort...

Félig önkívületben rohant fegyveréhez, hogy örült szándékát végrehajtsa. Az aczelcső hidegét már érezte homlokán, midőn az ajtón halk kopogás volt hallható.

Lőrincz, mintha egy kínos álomból rezzent volna föl, megrázkódott s borzadva dobta el a fegyvert magától. Tántorogva lépett az ajtó felé.

— Szabad! — mondta remegő hangon. Eszter lépett a szobába. Halvány arcán benső fölindulás tükröződött. Szép szeméit alig merete Lőrinczre emelni. Ott maradt állva a szoba közepén szótlanul. Szenvedő arcán a bánat felhőjével, szemében az őszinte, romlatlan lélek nyíltságával; s mégis remegve állott az ifju előtt, a kit ő soha sem bántott, a kihez kora gyermeksége óta őszinte szívvel vonzódott, a kit szeretett mélyen, önzetlenül; de Lőrincz a viseletével bátorlanná tette. Érezte vele alacsony származását, — s mióta Lőrincz Pestre távozott, azóta bizalmát teljesen megvonta tőle.

Lőrincz egy percnyi hallgatás után megszólal s rideg hangon kérde a leánytól, mit kíván?

Eszter visszafojtja megindulását s töredezett szavakban válaszolt.

— Én holnap reggel örökre elhagyom ezt a házat... Zárdába megyek... A reám hagyott vagyont, néhány kedves emlékem kivételével, érintetlenül hagyom s arra semmi jogot nem tartok. Legyen az öné, a kit vérokonsági köteleknél fogva ugys megillet... Tovább nem tudott szólni és hangos zokogásban tört ki.

Lőrincz mintegy leszegezten állt előtte s merőn nézett a reszkető leányra, a kire csak megvetéssel gondolt eddig, de a kire most önkéntelen megindulással s részvétellel tekintett, mialatt a bűnvádi érzés is föltámadt szívében. Szólni akart, de nem talált szavakat s mire azokat meglelé, hangja oly lágygyá, oly olvadékonnyá lett, mint ama könyvek, a mik pillái alól előtörtek. Félénken állott az egyszerű leányka előtt, a kinek nemeszive ugy megszégyenítette.

— És mi indítja önt erre az elhatározásra, ha kérdésem nem sérti? — szolt gyöngéden, elfogódással.

Eszter fájdalmát nem bírván tovább, távozni akart, de Lőrincz gyöngéden megfogta kezét s a könyező szép szemekbe tekintve ismétlé kérdését.

Eszter keze reszketett Lőrincz kezébe s látható volt arcán a bensejében dúló küzdelem: de erőt vett érzelmén, s bár hangja még reszketett, nyugodtan válaszolt:

— Azt nem mondhatom meg soha! — S hirtelen elhagyta a szobát.

Lőrincz hosszu ideig állott helyében s mélyen elmerülve nézett az ajtóra, a melyen Eszter távozott; ugy rémlett neki, mintha még mindig ott látna maga előtt, tisztaságának fényében, őszinte jó szívével, önzetlen lelkével, nemes jellemével, s ugy látta, hogy a „por” emelkedik s hogy ő a magashól a porba hull alá.

Önvádó fájdalom vett erőt lelkén, leroskad a székre és zokogott.

Az ablakon bemosolygó hajnal még ott talála a szék karjára dülve, sápadt arczzal beesett szemekkel.

Kocsizörgés és lódobogás riasztotta föl félálomból. Az ablakhoz rohant; egy utrakész kocsi látott az udvaron állani, a melyre az öreg cseléd könyhullatások közt rakosgatott egyet-mást.

A tegnap este közte és Eszter között lejátszódtott jelenetre gondolva tüstént tisztába jött a dologgal. Eszter kél utra.

Ez a tudat most egyszerre villámként járta át idegeit s lázas gyorsasággal sietett zilált öltözetét rendbehozni. Egy pillanat műve volt ez. Alig egy perc múlva Eszter lakosztályába lépett, de meglepetéssel hátrált vissza. Egy apácza térdelt az imazsálmoyon, mellette Eszter. Reggeli imájkot végezték.

Csak akkor lépett be a szobába, midőn azok imájkot elvégezték.

Elfogult hangon üdvözölte a nénét, a kiben az x-i zárda fejedelmőjére ismert, de az üdvözlésnél tovább menni nem tudott. Szótlanul, remegve állott a két egyszerű nő előtt az a férfi, aki a szalonok hölgyeivel szemben soha sem jött zavarba.

Végre Eszter szólalt meg. Hozzálépett s kezét gyöngéden megérintve mondott istenhozádot. Oh! mennyi lemondást, mennyi szenvedést árultak el e szavak?

Lőrincz arcáról kínos fájdalom tükröződött le s az asztalhoz támaszkodott, hogy le ne roskadjon. Eszter közte s a főnök között állott csöndesen zokogva s arcát elrejtve.

Egy percig kínos némaság állott be, míg Lőrincz erőit véve magán, megszólalt:

— Eszter! ön nem fog innen eltávozni. ön nem távozzhat innen... Onnek maradnia kell... Kérem mindenre, ami szent, ne távozzék innen.

Eszter csak sirt tovább s Lőrincz reszkető hangon, megtörve, fájdalmas hangon folytatta:

— Oh Eszter! kérem, ne menjen!... Oh! maradjon, ha... szeretni tud, engem, aki nem érdemlem meg az ön nemes szívét...

A főnök ijedten kapta meg a székét s merőn mérte végig Lőrinczet, aki kétségbeesve leste Eszter mozdulatát.

Eszter némán állott néhány pillanatig. Lát-szott rajta, hogy nagy elhatározással küzd; egész testében remegett. — Végre kezeit összekulcsolva fordult a főnök felé, mintha bocsánatáért esdekelt, s aztán Lőrincz felé fordult, aki kitörő örömmel rohant kitért karjai közé s keblére vonta Esztert, aki a boldogságtól mintegy alétan suttagó:

— Tied vagyok!

A főnök nagy kesztet vetett magára s egy megvető pillantást vetve a leányra, némán távozott.

Szegény anyóka! bizonyosan nem tudta, hogy az emberek néha itt e földön találják föl a mennyországot...

H I R E K .

— **Bonnaz püspök 25 éves jubileuma.** A csanádi püspök jubileumára, mely november 4-én fog megtartani, az egyházmegyei papság körében nagy készülődések fognak. Az érdemes püspököt a jubiláris napon számos üdvözlő küldöttség fogja fölkeresni, melyek közül mindenesetre a le gimpozansabb lesz az egyházmegyei papságé, melynek nevében püspöki jelvényeket fognak Bonnaz püspöknek átnyújtani. E jelvények: kereszt, láncz és gyűrű nagy értékű képviselnek és az egyházmegyei papság adakozásából szereztek be. Az üdvözlő küldöttséget Német József fölszentelt püspök fogja fogadni, míg a jubiláló főpap e napot Mária-Radnán fogja tölni, minthogy — bár határozottan javuló — egészségi állapota nem enged még meg ily nagyobb izgalomban a részvételt.

— **Megvan a posztkiszli.** Még szeptember elején történt Ó Bébán, hogy egy borus éjszakán betörték az odaváló postamester hivatalos szobájába s onnét egy kiserült Wertheim-szekrényt elvittek. A szekrényben körülbelül 7000 frt volt, legnagyobb részt a postamester magán tulajdona. A tetteseknek sokáig nem bírtak a nyomukba jönni. Az ó bébán, nagy-kikindán és a bánat komlói csendőség azonban lankadatlan szorgalommal folytatta a nyomozást s mint ó-bébái levelezőnk értesít, Ederer csendőrkapitány tegnapelőtt elfogta a tetteseket, hat bánatkomlói tehető oláh gazda személyében. A Wertheim-szekrényt is megtalálták az egyik paraszt házába elásva. A tetteseket Nagy-kikindára vitték s most az ottani börtönben várják meg elítélésüket.

— **Megszökött zsidó bankigazgató** Neuhaus Lipót az érsekújvári takarékos és hitelintézet vezérigazgatója Érsekújvárról megszökövén, a nyit-rai kir. törvényszék nyomozását elrendelte. Ki tudná megmondani hogy ez a szélhámos hol sütkérezik most? Talán Amerika vadonjaiban? Bár csak fölfalnak őt és egész fáját az óriás-kigyók! Legrövidebb megoldása volna ez a zsidókérdésnek, ha az óriási kigyók megtudnának barátkozni a zsidókkal — de ők is már t. i. a kigyók megcsömör-lenének! —

— **Feleség — részletfizetésre.** Sajátságos szokás kezd újabb idő óta lábrakapni Szeged városainak szegényebb sorsu lakosainál, a mely új társadalmi kórrá készül magát kinőni. Ez e nőülések egy új módja, a mely eredetiségben fölmul minden eddigi rossz szokást s alapszabán véve belenyul a prostitúció szánalmas alakjainak megváltási munkájába. Több, személyek szerint mehevezett eset után jutott ugyanis tudomásunkra, hogy pár negyedv óta, szegénysorsu fiatal kezdő iparosok, kisebb gazdálkodók és munkások nyilvános házakkól nőülnek. Ennek a szer-telen dolognak alig lehet magyarázatát adni; mert ha egy földhözragadt szegény fiatal munkás egy tiszteséges lányt vesz nélkül minden költséges lagzi nélkül, semmi terhesebb költséget nem vála magára és tiszteséges asszonyt visz a házhoz, a kit mások mellett ő maga is becsülhet, míg ellenben a jelzettük piszok-házasságnál a dolog mindenképen másként áll. A nyilvános házak nő-páriái ugyan

is tudvalevőleg egytől-egyik elvannak asszonyaik-nál adósodva. A férjhezmenetelkor ezt az adósságot ki kell fizetni. De ha a vőlegény szegény és nem tudja egyszerre lefizetni különös „menyasszonyáért” a váltásdíjat? Oh, az még nem nagy baj. A merész gondolkozásu vőlegény valamit csak keres naponta és így havonként összegyűjthet valamit — a „részletfizetésre”. Így aztán kiálitanak egy kötvényt a „menyasszony áráról s a vőlegény abban kötelezi magát, hogy havonként ennyit fog részletekben fizetni. Az üzlet készen van. A lélek-kufárné kiadja a leány holmiját és a vőlegény viszi őt a paphoz s az megesketi a részletfizetésre megvetett menyasszonnyal. Közelebről egy a Lechnertéren lakó fiatal cipész fog hasonló módon egybekelni egy ilyfajta „Hajadonnal” — részlet-fizetésre. — Hirtelenében nehéz volna megmondani, hogy ehhez a dologhoz a szánalomnak vagy a boszankodásnak van-e több köze...

— **A komáromi hajóhidnál szerencsétlenség történt** a mult héten. A mint a nagy dunai hajóhid két osztályát szétnyitották a „Petőfi” teher vontató hajó a hid között elhaladt, egy uszályhajó oly erővel csapódott a hidhoz, hogy ennek egy osztályát kiütötte. Az erős rázkodás következtében a hidon volt Szabó András egyensúlyt veszve lezuhant, még pedig oly szerencsétlenül, hogy esés közben a kötélcsigához ütődött és kevés idő múlva meghalt. Az uszályhajóról egy matróz is a Dunába esett és odaveszett. A kiütött osztály a nyitóval együtt Toós Lajos malmára sodortatott, hol minden nagyobb szerencsétlenség nélkül megtartották.

— **Két pártra szakadt zsidók.** Ujpesten a 21-én végrehajtott bíróválasztás alkalmából a zsidók két pártra szakadtak. Egy Friedmann nevű nagyszájú zsidó német nyelven szidta a másik pártbeli Boskovitz zsidót s annyira ment a két-felöli köpködés, hogy Zlinszky Károly bírójelölt leköszönt a jelöltségről s így lett megválasztva Uhlarik Károly bírónak, ki a német nyelvet segítette elő Ujpesten.

— **Egy román falu megmagyarosítása.** Bokros Elek, mint a román ajku Esztény köz-ség földesura a faluban sok ezer frtra menő áldozattal mintaszert iskolát létesített s gondos utánjárással és folytonos áldozataival odavitte, hogy ma nemcsak a falu összes tankötelesei járják az iskolát, hanem a szomszéd román falvak gyermekei is idejárnak és pedig épen félszer annyian, mint a helyi tankötelesek.

— **Felnyitandó levelek:** „Miután a „Romania irredenta” lázadásra serkentő fölhívása magáulevelekben lettek becsempészve s részben sikerült is a magyarországi románok között nyugtalan mozgalmat előidézni, az igazságügyi miniszter valamennyi törvényszékhez rendeletet intézett az iránt, hogy: a Romániából jövő gyanus leveleket megvizsgálni kötelesek.” (W. U. G. B.)

— **A talmud — mint mulattató.** Dobrovzsky Franke könyvkiadó czégnél, Halász Nándor (ugy hitták ezelőtt hogy Fischer) iskolaigazgató: „A talmudból és Midraszából” oktató és mulattató elbeszéléseket adott ki, természetesen a serdültebb zsidó ifjuság használatára! Elképzelhetni hogy ezek a mulattató talmud-historiák milyen lelkesedést gerjesztenek a zsidó kölykökben!

— **Utánzásra méltó példa.** Ilyennel szolgál Zselénszky Robert góf, a ki a magyar ipart akképen pártolja, hogy munkát ad neki; olyan munkát, a mely a megbízott iparost a magasabb, a műipari irányban való haladásra serkenti. Zselénszky gróf nemdorfi kastélyának butor berendezését a saját eszméi szerint készítette Varga József asztalos-mesternél, aki a beléje fektetett bizalomnak becsülettel és a legnagyobb dicséretére meg is felelt.

— **Zsidó fuffang.** Wallner keresztény kereskedő Récsén áruinak legnagyobb részét sógorától hozatja Prosznitzból hol ennek gyára van. A pozsonyi Major Felkan nevű zsidó a kinek üzlete a Récséről jövő posta utcában fekszik a mellette elhaladó embereket be-erőszakolja s „fölvilágosítja” őket arról, hogy Wallner az árukat tőle (a zsidótól) hozatja s tehát okvetlenül drágábban adja mint ő a zsidó. Ehhez még leveleket is mutogat úgy, hogy a parasztkok a zsidónak lépve mennek. Hogy Wallner semmi módon nincs összeköttetésben Maier Felkan zsidóval, azt fel sem kellene említenünk, a zsidó azonban mindenhez folyamodik, hogy a becsületes keresztény ember üzletét tönkre tegye.

— **A pápa keresztfia S...** bécsi zsidó kereskedő több évvel ezelőtt Olaszországba vándorolt ki. Ott megismerkedett Pecci kisasszonnyal, Pecci bibornok unokahúgával s a kölcsönös vonzalom házassági frigre vezetett, melybe a bibornok is beleegyezett, miután a zsidó vőlegényt elébb maga megkeresztelte. Hozományt is adott az új párnak, mely déli Amerikába utazott. Itt

S... kikeresztelt zsidó szerencsésen gseftelt, du-san meggazdagodott, de neje nem bírta soká a zsidó érzelmű férj viseletét — meghalt. S... tehát özvegyen tért vissza Romába, hol a nagybácsi már mint pápa áldotta meg újra. Amde a zsidó agyában új gseft feneklett meg, visszatért a mózes hitre, hogy nőül vehessen egy fiatal gazdag zsidó lányt, ki nem akart semmiképen kikeresztelkedni! Hiába a zsidó — zsidó marad.

VIDÉK.

Sopron okt. 20-án

A mikor tavaly augusztusban a jég szőleink legnagyobb részét tönkre verte a termelők reménye ez évre is nagyon le volt hangolva, s mégis tévedtek a pessimisták, kellemesen tévedtek, mert az ideai bortermés olyan reánk nézve, hogy hasonlóra a legöregebbek is alig emlékeznek. Az ideai termés tetemesen kárpótol bennünket a tavalyi veszteséget. De ne örvendezzünk előzetesen.

A „rég jó időkben“ a soproni bortermelők „felüdültek“ ily jó esztendőben; ma azonban az ily „áldás“ sem használ sokat, mert a termelő nem bírja az isten áldását értékesíteni. Az okát a zsidó borspekulánsok szolgáltatják. A mikor ugyanis ezeknek üzérkedése kötvé volt, akkoron léteztek Sopronban számos külföldi borkereskedők, kik évi szükségletüket innen fődöztek. A jó minőségű termést jól fizették s bárki a ki kényserítve volt arra, hogy „eladjon“ vagy a ki eladni akart, behozhatta a termék értékét, az előtünk igen ismerős humanitási szédelgés folytán azonban nálunk is és Sopron környékén letelepedett a zsidó borspekulánsok sáska sáska serege, a mely igen jól ért ahhoz, hogy idegen vevők távol tartassanak Eleinte az idegenek számlájára tetek bevásárlásokat s liferálták aztán a „keresztelt“ mustot, később pedig a „pancsolt“ bort mint soproni termést, a mely csak azért tartott sopronynak, mert a hamisítás itt Sopronban ment végbe. Szó a mi szó, a zsidók leküzdtek minden konkurencziát s ma már tesznek a mit akarnak. A vörös terméknél néhány keresztény borkereskedő és termelő még kibírja a zsidóval, különösen Flandorfer úr, a ki mint a kistermelők jóltevője a hektolitert 14 frtra szabta ki — s a zsidók kénytelenek utánozni, a fehér terméknél azonban nem bír a zsidóval senki sem. Itt ő szabják meg az árt, nem az eladó; minden minőség egyformán 9 frtra tétetik hektoliterekint. A legrosszabb a dologban azonban az, hogy a legtöbb termelő kényszer alatt — el kell adni a termékét! A lefolyt rossz esztendők, az adóvégrehajtó, s a szegényebbeknél hiánya kellő pin-czehelyiségekben és hordókban — mirdezen tényezők összejártszottak, hogy a szegény termelő, a ki egy év mulva boráért a kétszeres árat nyerhetné ki van szolgáltatva a lelketlen spekulánsoknak. Ily oldalról tekintve — és ez tény — az ideai nagy és kitűnő termék nem hozza meg a termelőknél a megkívántatott áldást, mert a mint a dolgok állanak — a rebach csakis a zsidóké!

S. A.

Brassóból.

Október 28. án.

Brassó minden tekintetben Erdélynek egyik legfontosabb pontja. Politikai tekintetben kulcsa a nagy Barczaságnak s némi kép a székelyföldnek; azzá teszi a tömösi és ó-sánczi koros. Művelődési szempontból véve Brassó középpontja a hasonnerü Fogaras s Küküld megyéknek a melyeken úgy magát a kulturát általában, de különösen a magyar kulturát s magyar szellemet terjeszteni kell. Eme kizárólag Brassó lehet hivatva ez a legnagyobb város ezen a területen. Kereskedelmi tekintetben Brassó az egyetlen, legjobbatja az országnak kelet felé. E mellett maga is igen jelentékeny ipar s kereskedelmi város melynek némi iparágai — mint posztó, bádagos, bőr és asztalos-ipar valóságban dominálnak a romániai s bulgáriai piacokon. Ily városhoz tehát az országnak igen nagy érdekei vannak kötvé. Brassónak az utolsó általános népszámlálás szerint van 9508 magyar, 9070 román és 9599 német ajku lakosa, azaz e lakóság nemzetiségre való tekintetben egyenlő. Csak a németeknél különböztetendő a szász a némettől. A kettő különféle, mert a fenti számban szintén benne van a legalább 2000-re menő németek (katolikusok) száma, kik politikai tekintetben inkább velünk vannak mint a tulzó szászokkal. Ha tehát szigorúan vesszük, akkor számra nézve Brassóban tegebb a magyar!

De egészen másként áll a vagyoni arány. A gazdag ellen kivétel nélkül a szász. A pénz az ő kezeikben van s ezzel együtt a hatalom is. A magyarok és románok politikai tevékenységéről szó sem lehet ha csak a kettő között egyesülés nem jön létre. Ez azonban lehetetlenné vált.

A közigazgatás kizárólagosan a szászok [ke zében van. Megye bizottmány és városi képviselet száza. A megyebizottmányban 83 választott és 83 virilis között 13 választott s 12 virilis

magyar van, román összesen 21, míg többi szász. Az álmétködő elem tehát a szász. A mint 3k akarnak, az megtörténik, a mineh ők ellene vannak az megbukik. Van egy kocsmá, melynek czime: „Versallie.“ Ez a szászok tanyája. Van egy párt melynek czime: „versallisták.“ Ez vezeti a város s a megye ügyeit, ez választja a tisztviselőket. E párt mindenható Brassóban. Vezetője két ügyvéd egy börgyáros, a városi erdész, eszközeik a papok és tanítók kikben nem szükölködünk. E párt ellen hiába minden eddigi erőlködés.

Csoda-e, ha egy a belügyminiszteriumtól beérkezett névmagyarítási ügy három hónapig várt kézbesítésre? A városnak 54 tisztviselője van és ezek között egyetlen ember magyar t. i. a rendőrbiztos. A város hivatalos nyelve a német, jegyzőkönyvi nyelve német és román, de annyira még nem birtuk vinni, hogy a magyar is az legyen. A törvényhatósággal, az állami hivatalokkal németül levelez: magyar beadványra, német végzés. A városi hirdetések csak németül teszik közzé, pedig ez ellen többször tiltakoztunk már — hiába.

A város 20,200 forintot fordít évenként iskolai célokra. Ebből talán hétezer forint jut a román iskoláknak, a többi mind a szászok iskoláknak, míg a magyar iskolák még ingyen fát sem akara város engedélyezni, annál kevésbé segélyt. A város csaknem 3000 forintot ad templomi segélyre, de vajjon jut-e ebből a magyar egyházaknak csak egy fillér is? Ezt nem tudná bebizonyítani a brassói tanács.

A magyar feleknek azonban még igen sok más panasza is van. Még nincs két éve, hogy fellebezés nélkül kapnak a magyar iparosok iparendélyt. Addig nem volt rá eset, hogy magyar iparosnak a tanács feltétlenül adott volna engedélyt. Hiszen a szászok, czéhleveleikben nyíltan ki volt mondva: hogy sem székely, sem oláh e czéhnek tagja nem lehet.

A magyar vállalatoknál gyakran a legrikítóbb törvénysértéseket követik el. Városunkban foly keresztül a Tömösnek egyik ága. Ehhez tulajdonjogot formál magának a város. Pedig ha szabályozásra és tisztázásra kerül a sor, nem a város pénztárából csináltatik, hanem fizetik azok kik a folyó mentén birtokosok. E viz használati joga felett a város dönt. Igy arrogálja legalább magának. Akár hány iparvállalat állítatik ott fel tulsó szászok részéről, mind szabadon használja a vizet; mihelyest azonban a tulajdonos nem közülök való, a vízhasználati jog megvonatik tőle. Természetes, hogy az illetők tönkre mennek s potom áron adják el telepeiket, ha tulsó veszi meg, joga van a vizet csövekkel levezetni, ez ellen a tanács soha sem szólt:

Mindezt megczáfolni a városi tanács nem bírja.

De úgy hiszem, eléggé tisztán áll most az elnyomtatás kérdése! Szegény szászok annyit szenvednek Erdélyben, hogy jajkiáltásaik összhangoznak a nagy németbirodalomban valósággal azonban ők tenorikálnak minket — mire legjobb példa Brassó, a melyről egy kis csoportot a vagy képből, e sorok mutattak be.

N. T.

A KIÁLLÍTÁSBÓL.

Az erdélyi fazekak.

Azt hallottam, hogy a paraszt agyagipar az utolsó időkben sokat haladt nálunk. Siettem tehát a kiállításon megnézni, a mit ezen iparág produkált. Finom, kongó erős jószágot találtam ott, a már rajta sokféle és eleven.

Ugy találtam, hogy mindez nem haladás a paraszt agyagiparban. És ha a legközelebbi időkhöz fogvást az is, határozott hanyatlás a régi magyar fazekassághoz képest.

Aki régi czéhfazekakat látott, melyekben vederszámra főzhatték a gyömbéres tyukhust, olyan erezett, pompás lilimokkal rajzolt szüknyaku izmos fazekat, az esésnek fogja tartani azt, hogy ma halpikhelni egyéb ekesség nem telik a remekbe készített jószágra s sötétzöld habos máznál szebet nem tudnak rátenni. Aki ismerni azoka az önfedelü vinczi kancsókat, a melyekre özet kergető vadászok, iszogató vidám emberek, ölelkező szerelmes fiatal pár, virágok, fák vannak rajzolva, az sajnálattal fogja nézni a kiállítás remekbe készült kancsói száguldó madarakat, melyekre csak többszörös biztatásra meri az ember ráfogni, hogy nem kutyák. És az a régi szép, tiszta máz! Nincs folt azon, nincs elmosódás. Jó színérzék, helyes rajz s dus czifrázatok.

A mai paraszt fazekasság e régi mintákon teng. Azt tartotta meg belőle, a mit meg tud csinálni. A kancsó alakját s a színeket. De határozottan gyengén alkalmazza mind a kettő.

Mikor mindezeket írom, a magaméit ütöm és az erdélyi fazekasokat, mert ami a kiállításon magyarországi, paraszt fazekas-holmi van, azon magasan felül állanak ami fazekasaink is. Ajánlom mindenkinek, hogy ez állítás bizonyosságára nézze meg és hasonlitsa össze a Trencsénből küldött

mázos holmikát a lekenczei Horváth Károly készítményeivel. Az összemossott, határozatlan, minden rajz nélkül való; ezek a stilizált magyaros tulipánt a szivből kisarjadzott rózsaszálakat legalább fel lehet ismerni s a székely fazekasok mindegyikének a készítményén meglátszik annyi, hogy a mester gondolkodott, a mig csinálta.

Igen de fogyogat ki a gondolatokból. Köztes a mult századbeli kiváló erdélyi fazokasok között nincs egyenes összeköttetés. A közbeeső generáció keveset hagyott örökül az ujnak...

Ott van például Spuller kolozsvári vén fazekasnak a kályhája. Minden tekintetben figyelmet érdemlő munka. Szép, sötét kávészin máza s tiszta jó diszítései vannak. Hát Spuller e diszítéshez a mintát a kolozsvári nagy góth templomtól vette. Azt látja ő gyermekkorá óta, azt a gothikus módon beosztott kört, azokat a kis oszlopokat a nagy hajó erkélyén. Régi kályhára-való mustrák nincsenek már a fejében; az ékes templom a szemé elött.

A deési s a lekenczei fazekasok egészen görög stílusban dolgoznak. Karcu nyaku kecses kancsók tetszenek is. Ezek egy kolozsvári mernőknek mulatságból készült rajzait utánozzák. Perzse két egyforma kancsót alig látni s az az egy pár rajz már százele alakban került ki a kezük alól. Olyiknak a nyaka görög s a talpa is az, de a teste tisztességes brassói kulacsé. A lekenczei fazekas meg bujában neki esett a majolika készítményeknek is s csinál agyagból, levélforma durva erezetes tányérokat, veresre mázolt agyag thea kannákat, kávé masinákat s egyéb réműletes dolgokat.

Gondolkozik, törődik s kapkod. — Nincs mintája.

De hadd mondjak egy pár szót a székely fazekasokról. Semmi készítményüket sem látom a kiállításon, pedig egész falvak vannak, ahol a legnagyobb iparág a fazekasság. A korondi garasos „bikák“ a makkfalvi korsók, járai híres „hólyagosak“ teljesen hiányzanak; Kúsmódról csak a székely házban van egy rendkívül érdekes kályha s a csiki fazokasoktól a székely árucsernokba hoztak néhányat. Tordáról, a nagy kiterjedésű epos bokályokból, két igen szigorú példány disztelenkedik.

Az a kúsmódi fazekas (Bereczki Zsigmond uram) a ki a székelyház kályháját csinálta, egy nagy robustus öreg ember, ki a fiával együtt csodálatos holmikát produkál. Olyan állásu kancsókat hoz felénk a vásárra mint a német söröspoharak. Véletlenül ilyen került mintául a szem elé. Arra ékítésül egy garasos porcellán buba hü utánzata s egy két cserfa levél jön. Dohánytartókat csinál. A mintája hozzá egy kuvasz kutyá. Reudkívül érdekesen van mintázva. Kinlódik, próbál. Nincs a kitől tanuljon, azt utánozza ami a kezégyébe esik.

Makkfalván van egy Molnár nevű fazekasunk. Egyszer arra jártamban nagy álmétkodással láttam, hogy Schiller és Göthe micsoda hódítást tesznek azon a vidéken. Molnár két kis cserépszobrot kapta valahol a költőknek, egyéb minta hiányában azokat utánozta. Nemcsak, de a marosvásárhelyi Bem szobrot is használja mintául; egy-egy ujságkép után csinál galambot etető leányt. A tehenet, a kutyát olyan figyelemre méltóan „írja meg“ agyagból, hogy nem győzzük csodálni. Az ő fazekai is rettenetes formájuk. Mintha egy-egy vad álom után csinálta volna valamennyit. Hogy tudja így égetni? a mázat hogyan alkalmazza olyan pontosan, hiba nélkül reá abban az öt pengőt alig erő műhelyben?

Szóljak a tordai virágos bokályokat készítőkről a csiki mesterekről? Csak azt ismételném, hogyan vergőknek minták, tanultság teljes hiányában azok a jó erők, a kik ha erre nézve valami segítséget kapnának, nagy s kifelé is hódító ipart teremthetnének.

A székely szivesen, gyorsan tanul kevés eszközzel sok eredményt lehetne ott a fazekasoknál elérni.

Anyaga van kitűnő, máza sokféle. Mindazokat a hozzávalókat ismeri ma is, a mit a nagyapák olyan kitűnően használtak. Tudna diszes formájú, tetszetősen ékített disztárgyakat csinálni. Van ügyessége hozzá. Kiszoritaná a szomszéd tartományokból az ott kapós drága s durva angol jószágot.

De hol tanuljon?

Ugy tudom, hogy egy mérnök küldetett ki a fazekas ipar tanulmányozása végett. Az majd idővel hazajön s létesítenek idővel egy jó iskolát, a melynek kétségteletlenül nagy haszna lesz azon a vidéken. Ott három esztendő tanfolyam lesz, megtanulnak majd jól rajzolni, égetni, mázolni. Meg: a jövő generáció.

Igen de, ezt a most meglévő erőt, kedvet, tehetséget kellene értékesíteni. Az a fazekas a kinek családja is van otthon, nem megy el abba a 3 esztendeig tartó iskolába. Annak kellene hamaros segítség.

Ez semmi egyéb, mint a formák adása. Ha minden vidéken csak egy fazekas tanul meg új,

helyes, tetszetős formákat, a hogy a szekely szeret és tud utánczai, ez egész környék azon minták szerint fog dolgozni rövid idő alatt.

Egy rövid, tán hat hetes tanfolyam volna kívánatos. Arra be lehetne gyűjteni a fazekasokat s azon az égetés könnyebb, jobb módját s a formákban a tetszetőseket, szépeket s kelendőket megtanulhatnák. E tanfolyam helye lehetne például Kolozsvár. A környékén ott sok ügyes mester van. Ott Lekenozén, Deersen, Al Járában, Tordán csinálnak szép diszes anyagneműs oda könyvnyüzserrel el lehetne hozatni a szekely fazekasok közül néhányat.

Tán tanító erőnk is akadna. Ott Kolozsvárt tart műhelyt Fischer, a herendi híres porcellánfestő derék fia, ki a mellett, hogy a régi francia minták utánzatában mester s a viszonyokat a kelendőbb formákat jól ismerő kereskedő, érzelkel is bir a magyar minták iránt. Egy ilyen rövid tanfolyam egész áldás volna nálunk a paraszt fazekas házi iparra. Kérjük a létesítésére a segítséget.

A TÖRVÉNYHÁZBÓL.

— A Verhovay Gyula és társai elleni sikasztás — bűnperben a kir. Curia ítéletét a IV. büntető tanács elnöke Tóth Lőrincz tanács elnök csütörtökön d. e. 1/2 11 órakor hirdette ki. Az ítélet meghallgatására nagyszámu közönség gyűlt a curia nagy termébe. Az ítélet így hangzik: „A másodfoku bíróság ítéletének felebeztet azon rész, mely szerint Verhovay Gyula és Verhovay Lajos a sikkasztás büntetettének vádja és következményei alól felmentettek, helyben — az ítéletnek nem felebeztetett egyéb része pedig érintetlenül hagyatik.”

Az indokokban, melyek részrehabilitáló vizsgálat után, lettek megállapítva a következő pont igen figyelemre méltó: „Igaz, hogy a könyöradományoknak az a rendeltetésük, hogy a befolyt összegek azonnali a kitűzött célra fordítottassanak; kétségtelen, hogy ezen kötelesség megszegése magában véve nem csak erkölcsileg megrovandó cselekmény hanem a beszolgáltatási késedelmesség esetleg polgári per uton való kártérítési kötelezettséget is eredményezhet, de a fenforgó ügyben miután Verhovay Gyula az általa szerkesztett „Függetlenség” című laphoz beküldött közéleti adományok beszolgáltatására az illetők által fel sem hivatott s miféle rendtelenségről értesült a kívánt összeget, kivételével a gróf Klebenbey részéről beküldött 10 frtnak a salgó-tarjányi részére beküldött 5 frtnak és 1 frtnak, mely csekély összegek megtérítésére való készségét kijelenti, — megterít: — az hogy az adomány pénzeket tudva és akarva jogtalanul saját céljaira használta volna, be nem bizonyítható!

Igy ért véget a nagy hűhóval inszenált per nem anélkül azonban, hogy vádlottakra egy apró oldalgást ne szolgáltatott volna, a mint az idézett pont világosan mutatja.

— A Fortuna titkaiból. 1884. évi szeptember havában vizsgálati fogságba helyezték Tóth Józsefet, ki ellen egy kocsisársán elkövetett gyilkosság kísérlete miatt vádat emeltek. Már letartóztatásakor feltűnt, hogy vádlott szellemileg és testileg egyaránt nyomorék, Arczának kifejezése a hülyeséget árulja el; feje több helyen lórugdosásoktól van behorpadva, a jobb karja pedig oly törést szenvedett, hogy csak a bőrön lóg s és használatra teljesen alkalmatlan; miért is ama tettét, hogy kocsis társának nyakát megmeteszé, csakis bal karjával követhette el. Dr. Ajtay törvényszéki orvos véleményadásra szólítván fel, azon véleményt terjesztette a törvényszék elé, hogy Tóth József a vádbeli cselekvényt teljeren beszámíthatatlan állapotban követte el. A kir. ügyész és a vizsgálóbíró véleményadás végett a közegészségügyi tanácsot keresték meg. Eltelt egy negyedév, el egy félév, a tanács még mindig nem véleményezett, s a vádlott még mindig nem szabadult ki. Nagysokára megérkezett a várva várt vélemény. A végtárgyalásra határnap tüzetett ki, melyre a törvényszéki orvos is megidézve volt Felolvasásra került a tanácsi vélemény is. Ez azonban nem is az ügyre látszott vonatkozni. Egy „szándékos emberölés elkövetésével” vádlott Tóth Józsefről szól — és kimondja róla, hogy elmebeli állapotja nincs megzavarva. A törvényszéki orvos fentartotta abbéli véleményét, hogy vádlott beszámíthatatlan állapotban volt. A törvényszék azon ítéletet hirdette ki, hogy vádlott elmebeli állapotát újra megvizsálni kell. Laufenauer dr. a védelem — s Glück törvényszéki orvos a vád részéről felülvizsgálván Ajtay véleményét, határozottan kijelentették, hogy Tóth József beszámíthatatlan állapotban követte el tettét. A vádlott mindennek dacára vizsgálati fogságban maradt. És mikor vádlott már 9 hónapig volt vizsgálati fogságban a pótvizsgálatra rendelt vizsgálóbíró megint csak a közegészségügyi tanácshoz terjesztette a véleményét. És a tanácsi vélemény mindedigéle — bár Tóth

József 13 hónapja van vizsgálati fogságban, — nem terjesztette elő, pedig a vádlott türelmetlen s gyakran fölkérdkedik raportokra. Csak viselje türelemmel sorsát és bízzék a jó Istenben!!

— **Mérgezési kísérlet.** Szegedi levelezőnk írja a következő esetet: „Egy szép fiatal battonyai menyecske állott e napokban vádlottként a szegedi kir. bünt. törvényszék előtt: Dohányos Mária Árvay Andrásné. Árvay Sándor özvegy ember volt, mikor Mária leányzó hozzá ment, még pedig egy kis leánykaja is maradt első felesége után. A fiatal új asszony tehát mindjárt mostoha anya is lett és a kis leánnyal megfelelő módon bánt el. Innen származott a baj. A menyecske tudniillik egy izben olyan csunyául bent el a kis mostohalánnyal — hogy a földhöz ütötte; ezt a férj meglátván, az apai szeretet föllázadt benne s haragjában derekasan eltángálta kedves feleségét a mostoha bánásmódjáért. Az asszonyka erre haza szaladt a szüleihöz, de az anya vissza vitte férjéhez. Ettől kezdve bosszút forrált az ura ellen s nemsokára végre is hajította azt. De nem úgy ám, a hogy a nóta tanácsolja:

Ki az urát nem szereti
Sárgarépát főzön neki
Ugy megszózza, paprikázza
Hogy a hideg is kirázza,

hanem vett szeracsikát a Goldstein Elias zsidó boltosnál, azt belekeverte egy pohár pálinkába s megittatta az urával. Szerencsére ez az első kortynál észrevette, hogy furcsa ital ez és ki nem itta, ámde az az egy korty is elég volt arra, hogy iszonyu gyomorfájást kapjon tőle, a tűzital a száját is összegegette. Ez este volt, s a szegény ember másnap reggelig kinlódott, mert a kedves élet párja nem ment orvosért, hiába kérte. Reggel azután megjött az orvos, fölismerte a bajt és ellenmérget adott be a betegnek. Ez jobban is lett s szerencsésen fölgyógyult. Árvay nem gyanúsította feleségét, ha az orvos föl nem világosítja, hogy mérgezett italt adott neki. Az orvos maga tette a följelentést Árvayné ellen, s kit azonnal befogtak és vizsgálat alá vettek. Ez történt f. év április 1-én s ezért állott e napokban Árvayné Dohányos Mária a törvényszék előtt.

A végtárgyaláson az történt, a mi újabb időben száz eset közül 90-szer történi szokott: hogy a vádlottnó beismerő vallomását, a mit úgy az orvos, mint a vizsgálóbíró előtt tett — hogy meg akarta az urát mérgezni — visszavonta a illetőleg oda módosította, hogy ő nem akarta megölni férjét „csak megakarta vele magát utáltatni.”

A törvényszék a btk 309 §-a alapján három évi fegyházra ítélte Dohányos Máriát, a mi elleu úgy ő és védője, mint a kir. ügyész föllebeztet. Volt azonban ez ügyben még egy vádlott: a főntemlitett Goldstein Elias boltos. A ki szörnyen mulatságos védekezésével nem csak a hallgatóságot, hanem a bíróságot is kihozta a komolyságból.

Hiába mondta a vádlottnó, hogy tőle vette a szeracsikát, hiába bizonyította több tanu. hogy szokott azt árulni boltjában. Elias zsidó folyvást azt kiabálta: „Nem igaz, ő nem árult soha szeracsikát azt sem tudja, mi fán terem a szeracsika.” Mikor pedig a bíróság részéről arra emlékeztették, hogy hiszen ugyanezért már egyszer el volt ítélve, — Elias zsidó azt felelt, — „akkor is ártatlan voltam mint a szűz!”

Eliást, az ártatlan zsidót azonban most is elítélték egy havi fogságra!

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Deákori ereklye Petőfőnk.** A nemzeti muzeum igazgatósága nagy költőnknek egy becsos deákori emléktárgyát kapja ajándékkul a napokban. Ez egy asztali evőkés, a melyet Petőfi aszodi diákkorában használt. Pól Dániel szarvasi főjegyző küldte be, Emma és Ida leányai nevében, a kik a becsos ereklyét nagyapjuktól, Koren István nyugalmazott gymnáziumi tanártól, a kinek Petőfi tanítványa volt. kapták gondozás végett. Az adományhoz a beküldő Koren tanárnak a következő közjegyző előtt hitelesített bizonyítványát csatolta: Az az aszodi ev. gymnáziumban az 1833-ik év szeptember havában vette kezdetét tanári működésem, mely működésem alatt az 1835—, 1836—7. és 1837—8. években Petrevites Sándor is (később Petőfi) tanítványom volt, ki e három éven át anyósomnál Neumann Frigyesné szül. Baunwetsch Juliánál lakott és étkezett. Étkezés alkalmával egy hazulról hozott asztali kest használt, a melyet Aszodról távozáskor emlékül adott át nőmnek szül. Neumann Juliának, én pedig e kést ezelőtt néhány évvel odaajándékoztam Pól Emma és Ida unokáimnak. A kés leírása a következő: a rozsdafoltokkal borított kerek hegyű pengéjének hossza 12 1/2 cm, szélessége 17—18 mm.; gömbölyű nyelének hossza a 9 1/2 cm., a gyöngykötéssel diszitett, melynek

alapszíne sötétkék s vörös, halványpiros, zöld, sárga és fehérszínű gyöngyvirágokkal van tarkítva; a gyöngykötet a nyél alsó és felső végén kopott.” Biografiai szempontból nagyérdekű a veterán tanárnak e bizonyítvány végén tett következő nyilatkozata: „A halhatatlan költő emlékének tartozom annak konstataálásával is, hogy szorgalom, képzettség és szerény magaviselet tekintetében akkori tanítványaim közt példányképül szolgált.”

— **A vaskanczellár vasgyűrűje.** Bismarck herceg egyik ujján nagy vasgyűrűt visel. E gyűrűnek orosz felirata van; e szó „nicsevo“ (Nem tesz semmit!) van belé véve. Hogy micsoda jelentősége van e gyűrűnek és feliratának, azt a „Petersb. Vjedom.“ berlini levelezőjének sikerült megtudnia, ki magának a szájából hallotta a magyarázatot és erről lapjának következőket írja: „1862-ben, midőn az akkori Bismarck Schönhausen báró még Pétervári követ volt, meghívást kapott egy Pétervártól 100 werstny távolban császári vadászatra. Bismarck, mint szenvedélyes vadász jóval korábban hajtatott ki, hogy a császár megérkezése előtt saját kezére vadászson, de eltévedt, s midőn a találkozás órája közeledett, egy előtte teljesen ismeretlen kis falu előtt találta magát. Miután oroszul nem értette meg magát, megkérdezett egy parasztot, hogy mily távol van a gyülekezés helyétől? — „Husz versztnyire.“ volt a felelet. — „El viszesz oda? — „Szívesen uram!“ — Pár percz múlva kis parasztszánkában ült a porosz követ és elhajtattott. — „Még idején fogunk megérkezni? — kérdezte Bismarck az orosz kocsistól. — Nagyon sietős az utam.“ — „nicsevo“ válaszolt a paraszt. — „Te, te patkányokat fogtál a szán elé, és nem lovakat!“ — vetete közbe a türelmetlen követ, kinek az utazás igen lassúnak tetszett. — „Nicsevo“, felelt a paraszt e szemrehányásra; erre azonban a kis lovakat annyira tűzbe hozta, hogy a szánban ülő majdnem elvesztette a lélekzetét. — „Halló! te, most meg úgy hajtasz mint egy örült“, szolt most Bismarck. de — „Nicsevo“, volt a válasz. — „Még felfordítasz engem!“ — „Nicsevo.“ — És a kocsis megmaradt e lakonikus „Nicsevo“ mellett, mely az egyetlen válasza volt. míg a követ hirtelen kifordult a szánból. — Ekkor is egy „Nicsevo“-nak kellett volna őt balesetében vigasztalnia, de Bismarcknak nagy kedve lett volna a szánból kijött vasrudat, mely épen keze ügyébe esett, végigtánczoltatni a parasztnak a hátán. mindőn jobban meggondolta a dolgot, a vasrudat megtartotta emlékül s később azt a „Nicsevo“-gyűrűt csináltatta belőle, melyet jelenleg is visel. Körülbelül így szol a gyűrű kis története. Minőn Bismarck herceg ezt a levelezőnek elbeszélte, hozzá tette még: „Az én jó németjeim gyakran szememre hánják, hogy én nagyon előzékeny vagyok Oroszország iránt. Meg kell azonban gondolni, hogy Németországban egyedül az én szokásom, hogy kritikusi pillanatokban „Nicsevo“ hordják ajkaikon.

— **Az ausztráliai opera.** A világ ötödik részében 1850 ben volt az első színház Victoria államban, akkor, mikor az aranybányák fölfedezése folytán a régi világrészek mindenikéből tolt az aranyhegyekről álmódó, sok adókkal megterhelt nép — Ausztráliába. Az elhagyott síkságokon s a vadonokban telepítvények keletkeztek a hiven jutalmazó aranybányák jöletet adtak a telepeseknek — csak egy hiányzott — szellemi szórakozás. Az aranybánya művelők között volt öt férfi, kik ezelőtt Európában színészkedtek, ezek megidézve magukat arannyal elhatározták, hogy színházat építenek. Ugy is lett. Ballarat városban nem sok idő múlva egy deszka bódé állott s nagy betűkkel ez volt rá írva: „A világ színháza.“ Női szerepekre sikerült a társulatnak egy aranyásó nejét és leányát megnyerni s megkezdtek az előadásokat, melyek rövid idő alatt a város, sőt az egész állam legkedvesebb szórakozása volt. E fabódé fenn állott két évtizeden át s csak is pár év ezelőtt bontották le s építettek helyére egy szép opera házat, mely európai stílyben építve, egyike a legszebb színházaknak a világon.

— **Budapest lakosságának növekedése.** A következő száraz számok legjobban szólnak a mellett, hogy mily óriási mérvben fejlődik is emelkedik Budapest. A kiállításnak egy igen érdekes részéről a fővárosi statisztikai hivatal által kiállított tárgyakról Körösi József a hivatal igazgatója magyarázó katalogusi adott ki, melyből következő számokat emelejük ki:

fővárosunk népessége:		
	Pest	Buda összesen
1686-ban =	2000	66.000
1720-ban =	2600	8.500
1782-ben =	18.000	23.000
1812-ben =	36.153	34.066
1830-ban =	64.157	38.565
1851-ben =	127.935	50.127
1870-ben =	200.576	70.000
1884-ben =	331.141	85.333

Nem fog sok ideig tartani és Budapest elérte majd a fél milliót.

Hazánk nagyobb városai népességi arány szerint.

Budapest	420 000	Czegléd	25 000
Szeged	74 000	Zombor	25 000
Szabadka	61 000	Miskolcz	24 000
Debreczen	51 000	Nyiregyház	24 000
H. M. Vásárhely	51 000	Félegyház	23 000
Pozsony	48 000	Sopron	23 000
Kecskemét	45 000	Békés	23 000
Arad	36 000	N. Kőrös	23 000
Temesvár	34 000	Szarvas	23 000
Béka-s Csaba	33 000	Venec	22 000
N. Váradi	31 000	Jászberény	22 000
Makó	30 000	Ujvidek	21 000
Kolozsvár	30 000	Mezőtur	21 000
Brassó	30 000	Zenta	21 000
Szentes	29 000	Fiume	21 000
Pécs	29 000	Győr	21 000
Kassa	26 000	Eger	20 000
Székesfejérvár	26 000	N. Kikinda	20 000

— Azok a kedélyes amerikaiak. Az amerikaiak többnyire úgy beszélnek az európaiak párbaj mániájáról, mint a legvadabb kannibálizmusról; de azért maguk még sokkal vadabbnak bírnak el ellenfeleikkel s az amerikaiak vérengző „párbaj”-airól majdnem mindennapi hajmeresztő dolgokat regélnak az amerikai lapok. A legutóbbi ilyen kedélyes vérengzés Virginia államban Abingtonban fordult elő. A tanácsnok-választások éppen most folytak a nevezett városban s a független párt jelöltje bizonyos dr. White William volt. Az egyik abingtoni lapban, az „Abington Examiner”-ben, melynek szerkesztője volt bizonyos dr. Ward W. George, egy gyalázó cikk jelent meg a független párt jelöltjéről. A piszkolódo cikkben nem volt megnevezve a támadott, de úgy volt írva a közlemény, hogy mindenki ráismerhetett a leírt alakban Dr. Withera. A cikk megjelenése utáni napon dr. White megleste a szerkesztőt, midőn ez a Colonnade hotelbe ment, hol rendszeren ebédelni szokott, s midőn ez az első lépcsőfokra lépett dr. White hátulról egy revolverrel rálőtt a szerkesztőre s ez súlyosan megsebesítve összerogyott. Annyi ereje azonban még volt a szerkesztőnek, hogy saját revolverét kivonta zsebéből s rálőtt egy fa mellett álló férfira, kiben a merénylőt hitte fölfedezni. Ez azonban a merénylőnek fia volt, a ki szintén elővette revolverét s a szerkesztőre, lött. Dr. Ward a vendéglő ajtajából elővánszorgva, revolvere utolsó töltényeit is kilőtte, míg a tanácsnok-jelölt egy barátja is elővonta revolverét s szintén rálőtt a szerencsétlen szerkesztőre, kit félholtan szállítottak a rendőrök a hotelbe; a lakosság fölülmulása a három merénylő ellen általános. Hasonló véres jelenet játszódtott le Illionis államban is. Itt Bloomingtonban két orvos dr. Barton George s dr. Harris összeczivakodtak az utcán; Barton gunyolta Harrist mire ez arcul csapta kollegáját. Erre Barton elővette revolverét s rálőtt Harrisra, ki szíven találva holtan rogyott össze.

— Tűzokádó Vuikán. A nagy japáni császárságban van egy Tuzsi-Jama nevű híres tűzokádó hegy, melynek régen alvó kráterje kitöréssel fenyeget. Az óriási hegy csúcán van egy festői szépségű kupalak s ennek felső nyílása képezi a forrongani kezdő vulkán tölcserét. Minden jel arra mutat hogy e vulkanikus hegy, melynek legutolsó kitörése 1707-ben volt, nemsokára irtóztató erővel fogja okádni forró belsejéből az izzó láva folyamat. A hegyen és környékén levő források hirtelen mind kiapadtak, s a hegyesúcsokat borító hó, mely máskor csak májusban olvadt el, ez évben már mind eltűnt s a kráter belsejéből hetek óta fojtó füst és gőzszlopok emelkednek ki s a levegő rendkívül nyomott. A környékbeli lakosok panikja leírhatatlan, mert a legutóbbi kitörés ismétlődésétől tartanak, mely tudvaleg óriási pusztítást vitt véghez falvaikban.

— Leánymező. Moszkvában mai napig is fentartotta magát ez az ősi, nyilván a tatároktól öröklött szokás, hogy az eladó leányok s az özvegy, de még férj után vágyódó asszonyok bűjtős Iván napján kiállnak szemlére. Ez idén a sok főköttő aspirus az ugynevezett „leánymező” gyűlt egybe, természetesen mindegyik a legjobb a legkritikább színű ruhájában. Az ilyen „menyasszonyi szemle” rendszeren délelőtt 11-kor kezdődik és tartat késő estig. A jelöltek hosszú sorfalat képeznek, mely előtt elvonul a hazasulandó legények csapatja. A kinek valaki megtetszik beszédbe ereszkedik vele, megvendégeli mézeskalács-csal, megajándékoz a dióval és más ehhez hasonló „csemegével” és kész az ismeretség, mely aztán az oltárnál nyer betetőzést. Az új ismerősök kisebb csapatokra oszlanak szét és tánczál dalolással végzik be a mulatságot, mely késő estig tart.

— Meglepetés. Egy derék férfiú késő este dolgát végezven, hazafelé ballagott a budai madony-utcájában. A mint mendegélne, egy ablakot lát nyitva. Csupa jószívűségből bedugja fejét, figyelmeztetni a lakókat, hogy tolvajok is vannak a világon. De alig kezdé el mondókáját: „Jó emberek csukjátok be...” egy kanna víz zúdul rá és

elfojtja a szót. Mig ő ott levegő után kapkodna, egy női fej néz ki az ablakon és így feddi hangos szóval: „Nem megmondtam, hogy pontban kilencz-kor itthon légy?” Derék barátunk felfogadta, hogy soha többé nem lesz jószívű.

— Jó tanács. Egy mogorva agglégényt megkérdi nőrokona, hogy két udvarlója közül melyiket válassza férjül. Az egyik gazdag, a másik szegény ugyan, de szereti. Az agglégény készen volt a választással: „Kedvesem, a dolog igen egyszerű, választanod kell a szerelem és a pecsenye között. A pecsenye a valóság a szerelem az eszme. Szerelem van vagy nincs, de pecsenyének okvetlenül kell lenni. Először biztosíts magadnak pecsenyét, a többit úgy is megszerzedheted.”

Bölcs mondások.

A kételkedés mindent megmérgez, de nem öl. Igérni, de nem tartani, előzni, de mégis tartóztatni valakit, ez a nők művészete.

Az a valódi barátod, a ki hibáidra emlékeztet de egyúttal meg is tudja azokat bocsátani.

KÖZGAZDASÁG.

A gazdasági válság.

Gazdasági szaklapjaink úgy mint politikai közlönyeink telve vannak panaszos hangokkal a válság felett, mely gazda közönségünket, s miután ez hazánk egyedüli tanuló országa; tehát az egész országot veszélyeztet, és részben már sújtja is. Nem szólnak ez uttal különösen kormánypartii sajtóról csak, mely a szomorú állapotok közepette, kit még azon sajnálatra méltó hideg vérrrel, hogy őnmaga által sem hitt javulást helyez kilátásba akkor, midőn maga is kell hogy meggyőződve legyen, miszerint javulás egy országban, melynek terhei mindig nőnek, jövedelmé pedig ép oly fokozatosan apadnak, szó sem lehet; szólnak mi ez uttal az ellenzéki sajtóról is, mely ugyan, hol mérsékelt, hol erősebb színezettel ecseteli a létező bajt, sok igazsággal vádolja a kormányt mint fő okozóját a bajnak, de mintha elvesztette volna a valódi érzéket a nép ügyei iránt mintha a sok járt manőver közt megszűnt volna a látékesége a helyzetet tisztán felfogni; a baj constatálásán is kormányunk, ha bár megérdemlett szidásán túl, alig fejt ki tevékenységet, egy mentő gondolatot, egy gazdasági eszmét ugyan hiába keresünk benne.

Távol áll tőlünk akár azt hinni, hogy már minden reménytelenül veszte van; valamint megvagyunk győződve, hogy az egyedült még létező eszközt a sajtó munkásai mind oly jól ismerik mint mi, csak hogy inkább készek feláldozni a haza legszentebb érdekeit semhogy kimérnek mondani, hogy a magyar ország gazdasági válságnak és annak kapcsán már-már fenyegető socialis veszélyeknek egyedüli helye és sikátos orvoslása csak is a zsidó kérdésnek mielőbbi gyökeres megoldása lehet.

Zsidó kérdés, mennyire félnek tőle az emberek, és ily egyszerű. Régi közmondás, hogy a félelem rossz tanács adó, és mennyire mégis azután indulunk, minden meg lesz kísértve, mi javulást ígérhetne és csak a végén a tömérdek kidobott pénz elköltése után veszik észre, hogy mind hiába való dolog volt, mert ha volt belőle haszon elvitte az emberiség igazi kanibal faja a zsidó.

Megéptült a fiomei kikötő milliók folytak oda, de alig hisszük, hogy van a legvakabb kormánypartink közt is valaki ki állítaná, hogy abból van másnak is haszna mint a fiomei zsidóknak, toladoktak és e fajból elegendő azóta Fiuméba, ott comprimitálják ismert faji jellegükkel a magyarságot, és ki is vitték már szerencsésen, hogy Fiume az ugynevezett magyar györgy, ma a milliók elköltése után magyar ellenesebb mint volt valaha, a b a n á n k p e d i g F i u m e m i a t t u g y a n e g y g a r a s s a l s e m d r á g a b b.

Sok történet borászatunk érdekében, a kiállítás megismertette kitünő borainkat a külföldel, és mi lesz következése: egy pár francia vagy angol nagy ur a mi nagy urunktól drága pénzen fog egy pót adót megvenni, a többi pedig jut mint eddig a zsidó kereskedő kezében, ki uralni fogja a piacotkat és urukat, és kormányuk eddigi protekciója alatt folytatva tovább büntetlen sítáli művészetüket, három év múlva a külföld meg lesz győződve, hogy magyarországon van két vagy három nagy uri pinczében jó bor a többi csak lönn.

Nagy garral lesz Pozsonyban marhavásár étesítve egyik óda féle cziiket olvastunk az az eszme mapasztosága felet, a kevély Béccsel legyőzven megalázva láttuk, az első ökrök diszmagyarban lettek fogadva, az utolsó faluig el hatot a hir, már már a négy lábú ökrök is kezdett különös tisztelet tárgya lenni magyar ökrök! melyhez polgár jogot szerzett neki a pozsonyi óvásár, mint hisz ő is silutus feartató elem is

neki ezentul itthon fogják hazafiasan a bőrit le-huzni, hogy gazdája megelhessen. És hova lettek a szép kilátások a pozsonyi marha vásár tisztán a pesti és alföldi zsidó nagy hizlalók kezeiben van ok ott a göboly királyok, és felvannak mentve a bécsi egészségügyi rendőrség kellemetlen éber-sége alól; a magyar gazda pedig, ha egyszer oda is hajtotta a gömbölyeit azt ugyan másod-szor nem teszi mert ha meg nem tudta mi az zsidó kezekbe kerülni ott hát megtanulta; a gazda eladja hát továbbban is hizlalt marháját itthon a szokott egy zsidóak, kinek apró font csalásit más eszméi sem, hogy még egyszer fel bátorokd jék a zsidó mágnások közé ki szintén megcsa ják dé másra szám.

Mentül olcsóbb lesz mindenünk annál ére-több a zsidó kérdés megoldása, mert készpénz mely értékeinkhez hazánkba befoly alig ali arra hogy a keresztények közt felosztva szükséglete-inket fedezve, de okvvtlen elviselhetetlen nyomornak öell bekövetkeznie, ha a csekély bevitel-eknek meg egy is bizonyára igen nagy hiányára fufang, csalány és az ily tisztességtelen ur zer-ifele faja utjain, a zsidók kezében elmarad, és a keresztény társadalom saját vagyona csak ily le-onás utján kerül az egyedül jogos tu-lajdonosok közt elosztásra. A természet törvénye minden körülmények közt igaz; már a szent írás beszél féregről, a szállót pusztítja, és valamint a szállító bizonyos mennyi-seget elbir, de a féreg folyvást szaporodk ment-hetlenül elvész úgy van nemzetünk a zsidó faj-jal, ok ma többen vannak, sem mint a nemzet el bir, és e viszony vagy meg fog változni, vagy elvész nemzetünk.

Mirtán látjuk, hogy gazdasági viszonyaink emelésén kiadott minden költségek mind haszon-talanak, mert bármilyen tekervényes utakon, a milliók mégis csak a zsidó zsebébe vándorolnak, és a ke-resztény társadalom ezt meggátolni ott a hol zsidó van a történelem tanúsága szerint egy csa-lán képtelen, nem marad más hátra mint az egy-szerű házias ész által sugalott házigazda példája, ki rég belátta, hogy a házi tolvaj ellen é-ben nem használ sem, sem vigyá-zat, sem lakat, azt kell bocsájtani.

Magyarország jószágállománya.

Hazánkban az állattenyésztés állapotáról nagyérdékű adatokat állított össze a közgazdasági miniszterium mezőgazdasági statisztikai osztálya, összeállítván az összes marhaállományt az 1884. évi fölvétel alapján és kitüntettvén az egyes állat-fajoknál az 1881. évi állapottal való összehason-lításból származott különbözetet.

E szerint volt:

	1884.	Különbözet 1881-hez képest
Magyar szarvasmarha	3.819.898	- 457,101
Szines	939,495	— 202,693
Bivaly	119,645	- 26,087
Ló	1.748,859	— 70,793
Szamar és öszvér	22,893	— 6,970
Sertés	4.803,639	- 1.230,108
Juh és birka	10.594,831	- 1.342,708
Kecske	270,192	- 33,840

Mint e számokból látható, marhaállományunk általában növekedett, és pedig szaporodott különösen a magyar szarvasmarha, a bivaly, a sertés, a juh, birka és a kecske. Es itt meg kell jegyez-nünk, hogy a sertésnél a viszonyítás 1870-re vo-natkozik, mert ez állatnemenél azóta nem volt föl-vétel. Csökkenés mutatkozik a lovaknál és a szines szarvasmarhánál. Az utóbbit azonban bőven ki-egyenlíti a magyar marhánál mutatkozó növekedés.

Egy nevezetes újítás a jelenlegi fölvételnél az, hogy külön vétettek föl a parasztbirtok egy-részt és másrészt a közép- és nagybirtok marha-állománya, továbbá az egyes állatok értéke Egye-lőre csak a parasztbirtok és a kötépi és kisbirtok szerinti megoszlás adataira szorítokozunk. Ezek ugyanis:

	Parasztbirtokon	Közép- és nagy-birtokra
Magyar marha	2.945,731	874,167
Szines marha	756,570	182,925
Bivaly	82,156	37,489
Ló	1.485,978	262 881
Szamar és öszvér	15,365	7,528
Sertés	3.369,958	1.433,681
Juh és birka	4.319,099	6.275,732
Kecske	252,220	17,972

Végül az összes állományra, nnak értéke-re és az érték lakosok szerinti megoszlására a kö-vetkező főbb adatokat emeljük ki.

	Nagy marhára redukált állomány	Pénzérték összes en forinban	Pé-nzérték lakosra an
Dunán innen	1.714,012	147.711,03 ⁸	44-46
Dunán tul	1.699,837	136.100,112	51-66
Tiszán innen	1.168,178	86.286,347	47-74
Tiszán tul	2.607,260	214.252,392	56-82
Erdély	1.508,733	104.171,076	49-98
Magyarország	8.698,070	688.020,965	50-50

A közgazdaság állapota.

A pénz olesó, a gabona ára alacsony, a czukor és más fűszer megfelel az áraknak, nem létezik tulhajtott spekuláció a tőzsdéken, a járadékok árkelete nagy hullámzásoknak kitéve ninesen! Ha így vesszük, a dolgot felületesen megsejmlélve, akkor azt a téves fogalmat alkotjuk, hogy a gazdasági állapot nem lehet még sem oly válságos, mint milyennek mostanában festeni szokták. És mégis, ha mélyebbre bocsátkozunk a helyzet megfigyelésében, általános panaszt kell hallanunk nemcsak a tőzsérek és kereskedők köréből, hanem a kapitalisták köréből is.

A gazda nem képes terményét eladni úgy, hogy haszna legyen, az iparos becsukja műhelyét, mert munkára nem akad. a vasgyárak szünetelni kezdenek, a kereskedő boltját elhagyatottak találja, áru ott fekszenek de vevő nincs rájuk, a vasutaknak is megszorított üzemei vannak, habár a gabna forgalom nagyobb mérveket öltött is, a börzsiáner dörzsölgeti tétlen kezeit a tőzsde kapui előtt. A tőkepenzes elviszi vasuti elsőbbi-kötvényeit a convertálás helyére és számítja „vesztése” százalékait, dacára, hogy a bizonyos ujságok fennhangon mutatják, hogy mennyire hasznos a convertálás.

Tehát mégis csak visszafelé fejlődik a közgazdaság! Tehát csakugyan „válság” előtt állunk? Mi lesz mindebből?

Ily kérdéseket találunk fejtegetve a napilapok hasábjain hetenként legalább is hétszer!

Arra is volt alkalom, hogy olvashattuk: miszerint: „az általános pangásnak csak a tőke elleni meg gondolatlan, értelmetlen harcz az egyedüli oka!”

Olvashattuk továbbá más lapokban: hogy, az osztályok egymás iránti gyűlölete az antisemitismus oka a mai tespedő állapotnak; de találtunk oly ujságot is a mely azt mondja, hogy: a zsidó tőkebirtokosok, a kik magukhoz ragadták a pénzt, elidegenítették a közforgalmat is!”

No már mindez nem lehet oka annak, hogy a járadékok árkelete csak csekély hullámzásnak van alávetve, nem lehet oka a visszafelé fejlődésnek, a válság elé hajtásnak.

Mi az általános bizalmatlanságban találjuk egyik főokát a pangásnak, a mely azért öltött oly széles mérveket, mert a mikor csak a legkisebb „geschäft” kinálkozik, ezt mindjárt arra használja ama bizonyos sáskahad, hogy a régi jó „svindlit” léptesse életbe.

A nép pedig, ha a „tőkések” valami bankot akarnak gründolni, azonnal Rappaportra, bró Hirschre, Ofenheimre, Bontouxra gondol s több eféle nagy férfiak neveire!

Nép nélkül pedig, a mely garasokkal járul illy mivelethez ilyenről szó sem lehet, nép nélkül a tőzsdeelhálott, mert a tőzsdének nagy szüksége van a jó s gyámoltalan, a hiszékeny s gseft dolgában jártalan nagy közönségre, éppen úgy, mint a gyapjunyíronak a juhokra boni pastores est tondere pecus—; a tőzsde jó hajtóereje nélkül pedig megszűnik minden modern pénzművelet. Ha

a börzespekuláció életet adó sugarai hiányoznak, akkor szétfoszlik a tartós gyűrű s csak azért bomlott fel az amerikai gabnauszárok köre, a mely India és Oroszország termésével nem számolva Európának diktálni akarta az árakat, felbomlott s oda kellett vetni tömérdek gabonakészletét az europai kereskedelmi piacokra potom pénzért s részint ezért nem sikerül gazdáinknak a termést jól eladhatni, mert nem pályázhatnak a buktós zsidók által legalacsonyabbra leszállított gabnaárakkal.

A tőkekepzés — akármit mondjanak — tovább tart de — és ezt vegyük szemügyre — csak oly értékpapírok kelendők, a melyek biztosak, a melyek szolgálnak a mindennapi spekuláció gseftelő tárgyául. A nagy hühoval foganatba vett conversiók nem hoztak hasznot a hitelezőknek csak a közvetítő bankok nyertek jókora nagy provisiókat.

A mi a jelenlegi gazdasági csendélet, a jelenleg kezdődő válság végét illeti, mi meg vagyunk győződve, hogy az eljön, ha a tisztesség lép a svindli helyébe.

A „Pester Lloyd” tegnapi számában ez áll. „az országos kiállítás a mi üzletvilágunk soliditásának fényes képét nyújtja!”

Köszönjük szépen. Tessék csak bemenni, ha vásárol valamit, eleinte a négyszeres díjat kéri. A minap vettem az iparcsarnokban egy cikket, melyet a zsidó 2 frt 50 kra tartott — öt perc mulva 70 kraje zárért! Az illy soliditásnak véget kell vetni, arra kell törekedni, hogy a svindlernek mind tönkre jussanak, egészen tönkre! Mi nem is sajnáljuk sem őket sem az egész mispochejukat!

Ugy látszik azonban, hogy a vajadás korszaka igen hosszú lesz — de mi a remény értevel tekintünk jövőnk elé!

A. Á.

Budapesti tőzsde.

Érték-tőzsde.

— október 27-én.

A hét folyamán minden nap más-más jellegű talált a tőzsdén. Egyszer háborus, egyszer bekés hírek Nem csoda tehát, hogy ha a tőzsdén is haboznak.

A nevezetesebb értékpapírok állását a következő táblázat mutatja.

Magyar aranyárj. 4%.....	97.45
„ papíráradék	90.50
Osztrák hitelrészvény	282.50
Magyar hitelbank	284.60
Jelzálogbank	110.20
Magyar földhitelintézet zálog levél 4 1/2 %	95.30
Osztrák-magyar bank zálog levél 4 1/3 %	102.55
Cs. kit. kör. arany	5.91
20 frankos arany	9.94
Német márka	61.50

Gabona-tőzsde

Az üzlet nem mondható kedvezőtlennek a mi persze nem azt jeleníti, hogy a kinálók valami busás árakat értek volna el a mi anynyival meglepőbb, mert tavalyhoz képest a gabonaforgalom a vasutakon tetemesen nagyobb, annyira,

hogy a vasuti kocsik készlete nem bizonyul már elegendőnek.

Lapunk zártakor a következő árakat jegyezték a tőzsdén.

Búza bászági.....	76-81 kg.	7.40-8.—
„ tiszavidéki.....	76-81	7.40-8.—
„ pestvidéki.....	76-81	7.30-7.85
„ fejérmegyei.....	76-81	7.35-7.90
„ bácskai.....	76-81	7.35-7.90
„ északmagyarszági.....	76-81	7.10-7.60
rozsa.....	70-72	6.15-6.35
árpa takarmány.....	60-63	5.35-5.80
„ égetni való.....	62-64	6.15-7.25
„ sörfőzdei.....	64-66	7.50-8.95
zab.....	39-41	6.20-6.35
tengeri ul bászági.....	75	5.70-5.80
„ másnemű.....	72	5.60-5.70
köles.....	—	5.45-5.65
káposzta repce.....	— kg.	10 7/8-11.—
repce, új.....	—	10 9/8-11.—

Marhavásár.

Pozsony, okt. 19-én. Összesen fölhajtottak 1776 db marhát, köztük 1289 db magyar ökröt, 179 db tehenet, 4 db bikát, 61 db bivalyt, 116 db német ökröt, 23 db tehenet, 10 db bikát, 94 db szerbiai ökröt. Az irányzat igen lanyha volt. Árak: Magyar ökör 56-63 frt, német ökör 60-64, bivaly 40-43 frt métermázsánként.

Bécs, október 19-én. Fölhajtottak 739 db magyar, 1495 db gácsországi, 1273 db német ökröt, összesen 3507 dbot, melyek közt 1096 db silány volt. Az üzlet élénk volt s a mult heti árak maradtak. Fizettek: magyar ökör: 56-64 frt, gácsországit 56-62 frt, németet 60-65 frt métermázsánként.

Pozsony október 26. fölhajtatott 1562 drb marha és pedig 966 drb magyar ökröt 105 drb tehenet 3 birkát 77 bivalyt; 188 német ökröt, 6 db tehenet 3 db bikát; 145 szerémségi és 170 szerbiai ökröt. árak: magyar ökör 57-64 frt, német ökör 60-65 frt, szerbiai 50-53 frt, szerémségi 50-55 frt, bivaly 40-44 frt, métermázsánként.

Bécs okt. 26 Szállítmány 2009 db és pedig 615 magyar 595 galicziai és 799 német. A forgalom élettelen volt fizetik magyar ökröt 54-65, Galicziai 53-59, németet 54-64; legelő ökröt 48-55 frt. Mind 100 kilogrammonként.

Sertés-üzlet.

Köbánya, okt. 27-én. Az üzlet változatlan Magyar urasági öreg nehéz 42.50-43.50 frt; fiatal nehéz 45-56 frt., közép 46-47 frt., könnyű 47-48 frt., közönséges szedett nehéz 43.50-44.50 frt., közép 44.50-45.50 frt., könnyű 46.50-48.— frt., szerbiai nehéz 44.50-45.50 frt., közép 46-47 frt., könnyű 47-48 frt.

Bécs, okt. 20 án. A szállítmány 7457 db sertés, még pedig 1434 nehéz bakonyi, 1795 silányabb, 4288 süldő. Az irányzat lanyha, az árak mindazonáltal nem változtak. Fizettek: nehéz bakonyi 41-41.50, silányabb 39-40, süldő 30-38. szalonna 48.—, zsír 48-49 frt., mind 100 klgknt.

Felelős szerkesztő: SZALAY KÁROLY.

BARTALITS IMRE

könyvnyomdája

Budapest VIII. kerület, Eszterházy-utca 12. szám

elvéállal mindenféle

könyvnyomdai munkának

csinos, gyors és jutányos árban elkészítését.